

Nørreskoven Skovpart

1.188,80 ha.

101 Karholm

4,60 ha.

Bynær skov med mange gamle ege. Desuden findes ask, avnbøg, bøg, elm og ær.

Afd. 1a (EG 1795 – ca. 0,4 ha)

§ 3-beskyttede søer. To små søer i skovens østlige del vist som blå ringe på skovkortet. Søerne menes at være naturlige. Der er forbindelse mellem søerne ved et fugtig strøg.

Den nordlige sø ligger tæt omgivet af træer. Den er helt dækket af andemad og uden bredvegetation. Der er væltede træer.

Den sydlige sø er også dækket af andemad, men forholdene er mere lysåbne. Der ses fugttilknyttede planter.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, lyse-siv, manna-sødgræs.

Tokimbladede: Brombær, glat dueurt, lådden dueurt, stor nælde.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af små skovsøer.

102 Nørreskov

724,20 ha.

I skoven findes af gøgeurter ægbladet fliglæbe, skov-gøgelilje, maj-gøgeurt og tyndakset gøgeurt.

Afd. 5d (EL 1947 – 0,40 ha), afd. 5e (SGR 1966 – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Afd. 5d er lysåben og rummer absolut mest ask. Bunden er domineret af rørgræs. I den sydøstlige del af afd. 5e findes et vandhul.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne.

Enkimbladede: Mose-bunke, gul iris, rørgræs, kæmpe-svingel.

Tokimbladede: Spring-balsamin, korsknapp, vand-mynte, stor nælde, lav ranunkel, skov-skræppe, dunet steffensurt.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, sitka-gran.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Forbedring og udvidelse af ellemose, som er udlagt til urørt skov. I afd. 5e lukkes grøften efter afdrift af granerne.

Afd. 14d (EL 1945 – 0,30 ha), afd. 15d (EL 1942 – 0,20 ha)

To ellesumpe genoprettes ved fjernelse af gran og bøg samt lukning af afvandingsgrøfterne.

Afd. 25c (SGR 1966 – 0,40 ha), afd. 25d (EL 1973 – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Afd. 25d er en lille mose med stævnedede rød-el. Bunden er domineret af nælder.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne.

Enkimbladede: Eng-rørhvene, kær-star.

Tokimbladede: Korsknapp, krybende læbeløs, stor nælde, dag-pragtstjerne, lav ranunkel, kær-snerre, stinkende storke-næb, kær-tidsel.

Vedplanter: Ask, rød-el, sitka-gran, kvalkved.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Forbedring og udvidelse af ellemose. I afd. 25d fjernes sitka-graner og grøften lukkes. Desuden fjernes kvas. I afd. 25c fjernes granerne.

Afd. 26a (UKU – 0,90 ha), **afd. 26b** (EG 1986 – 1,30 ha), **Karens Mose**
Genopretning af mose ved afdrift af granerne og lukning af grøfter.

Afd. 30d (SØ – 0,30 ha), **afd. 30e** (MOS – 0,40 ha)

§ 3-beskyttet sø. Lavvandet gravet sø tæt omkranset af løvskov. I midten findes en aflang ø med el og pil. Der er afløb via et overløb. Halvdelen af overfladen er dækket af vandaks. Desuden ses kager af trådalger.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, grenet pindsvineknop, manna-sødgræs, tagrør, svømmende vandaks.
Tokimbladede: Kattehale.

Vedplanter: Rød-el, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af skovsø med højest mulig vandstand.

Afd. 48c (ASK 1964 – 1,80 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lysåben askeskov med mange fjerbregner. I vestenden er området en mose.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne.

Enkimbladede: Mose-bunke, gul iris, lyse-siv, skov-stilkaks, kæmpe-svingel.

Tokimbladede: Almindelig bingelurt, hindbær, vand-mynte, lav ranunkel, skovmærke, stinkende storckenæb.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, skov-elm, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Lysåbne forhold bibeholdes ved udtynding.

Afd. 49b (ASK 1934 – 0,80 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lille våd mose, som er vinteroversvømmet. Mosen rummer faktisk to moser, der er adskilt af tør bund. Den vestlige mose er en askemose, mens den østlige er en ellesump. Begge moser er i sig selv store nok til § 3-beskyttelse. Begge moser er ret lysåbne.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne, almindelig mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, gul iris, grenet pindsvineknop, røgræs, lyse-siv, knippe-star, kær-star, top-star, manna-sødgræs.

Tokimbladede: Eng-forglemmigej, hindbær, billebo-klaseskærm, kattehale, bittersød natskygge, stor nælde, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, sværtevæld.

Vedplanter: Ask, dun-birk, hvid-el, rød-el, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af skovklædte moser.

Afd. 54c (ASK 1959 – 1,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mosen ligger i EU-habitatområde nr. 189 – Lilleskov og Troldsmose. Det drejer sig om en fugtig askemose med væld langs kanten. Den centrale del er domineret af kær-star og røgræs. Gennem mosen går Fladbæk, som her har karakter af en vandførende grøft.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne, ager-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, røgræs, kær-star, skov-stilkaks.

Tokimbladede: Almindelig bingelurt, skov-galtetand, hindbær, korsknapp, krybende læbeløs, stor nælde, lav ranunkel, skovmærke, stinkende storckenæb.

Vedplanter: Ask, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Tilvejebringelse af egentlig vældmose ved lukning af grøften. Tiltaget foretages efter afdrift af askebevoksningen, formentlig i 2. periode.

Afd. 56d (SØ – 0,20 ha)

§ 3-beskyttet sø. Søen ligger i EU-habitatområde nr. 189 – Lilleskov og Troldsmose. Søen er gravet før 1986. Den er lysåben fra syd. Den er lavvandet og helt dækket af flydeblade, især vandaks. Der er en del trådalger mellem flydebladene. I vandet står en lille gruppe el på stylter.

Planter: Enkimbladede: Gul iris, grenet pindsvineknop, knippe-star, almindelig sumpstrå, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Lådden dueurt, vand-mynte, bittersød natskygge, stor nælde, kær-tidsel, hvid åkande.

Vedplanter: Rød-el.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille skovsø med elletrunter.

Afd. 59a (EL 1942 – 2,20 ha), **afd. 59b** (ASK 1959 – 1,70 ha), **afd. 59c** (ASK 1942 – 1,70 ha), **afd. 59d** (EL 1885 – 0,60 ha), **afd. 59e** (EL 1982 – 2,10 ha), **afd. 59f** (STS – 2,50 ha), **afd. 66a** (MOS – 4,80 ha), **afd. 68a** (KRT – 1,60 ha), **afd. 68b** (MOS – 1,60 ha), **afd. 68d** (ASK 1959 – 0,50 ha), **afd. 74b** (KRT – 1,30 ha), **afd. 81a** (STS – 7,80 ha), **afd. 81b** (EL 1953 – 1,00 ha), **afd. 81c** (STG – 3,20 ha), **afd. 81d** (STG – 3,20 ha), **afd. 81e** (STG – 1,00 ha), **afd. 81f** (STG – 4,70 ha), **afd. 81g** (SLE – 0,90 ha), **afd. 81h** (KRT – 0,30 ha), **afd. 81j** (STG – 6,10 ha), **afd. 81l** (STG – 3,80 ha), **afd. 81m** (SØ – 0,70 ha), **afd. 81n** (STG – 2,10 ha), **afd. 92a** (STB – ca. 3 ha),

Fjordmose, Troldsmose, Bosted Made

§ 3-beskyttede moser, strandsumpe, strandenge og søer. Den vestlige del af området ligger i EU-habitatområde nr. 189 – Lilleskov og Troldsmose (værdifuld bøgeskov, sumpskov og enge). Det drejer sig om afd. 59a, 59b, 59c, 59d, 59e, 59f, 66a, 68a, 68b, 81a, 81b, 81c, 81d, 81e, tre vestlige dellitraer af 81m og den vestlige del af 92a. Afd. 59 og 68 er urørt skov.

Ud mod Lillebælt afgrænses området af en 1-2 m høj og 2 km lang strandvold af rullesten. Volden er opstået naturligt, men er i tidens løb blevet forstærket med sten på de svageste steder.

Inden for strandvolden findes et kompleks af kvæggræssede enge, ugræssede enge med høje stauder, ellesumpe, rørsumpe samt tørvegrave og søer. Ud mod kysten er moserne noget saltpåvirkede, mens de har fersk præg mod syd.

En del af moserne er tidligere græsset og engagtige. I de østlige moser findes en karakteristisk rigkærvegetation med bl.a. maj-gøgeurt.

I store dele har tørvelaget en betydelig dybde. Igennem tiden er der gravet tørv, og der findes stadig mindre tørvegrave.

Indtil 1962 tilhørte langt størstedelen private lodsejere. Siden har distriktet gradvist opkøbt parceller.

Efterhånden som kvægbesætningerne forsvandt, groede området til i høje stauder og pilekrat. Samtidigt forringedes mulighederne for græsning og høslæt, idet grøfterne groede til, så vandet stod højt en stor del af året.

I 1992-1993 gennemførtes et naturgenopretningsprojekt, som skulle sikre fortsat afgræsning. Dette indebar, at grøfterne blev oprenset. Et stort område i den sydvestlige del med fugtig skov blev oversvømmet ved lukning af grøfter og udlagt til naturskov (Troldsmose).

I den regnfulde vinter opstod hurtigt en stor sø på strandengene nord for Troldsmose, men den efterfølgende sommer viste det sig, at vandet i søen sivede ud gennem stenene i strandvolden. Det blev vurderet, at det ville være for omkostningskrævende at tætte strandvolden. I stedet blev diget mellem strandengen og skoven forstærket og samtidigt blev Fladbæks passage gennem diget tilstoppet og forsynet med et overløb, således at bækkens vand blev tilbageholdt inde i skoven.

Samtidigt blev distriktet påbudt at gennemgrave strandvolden ved bækkens udløb af hensyn til fri fiskepassage (men i modstrid med andre naturinteresser). Dette gravede udløb var imidlertid utilstrækkeligt og sandede desuden hurtigt til. Siden oversvømmes strandengen mellem diget og strandvolden hvert forår.

Sidst i 1995 var der stormflod fra nordøst, og havet skyllede hen over strandvolden, og diget ved skoven blev skyllet væk. Det manglende dige og den heraf følgende lave vandstand i skoven med

førte en voldsom udvikling af rørsump. Diget blev ikke repareret før næste efterår. Siden er udviklingen af rørsump fortsat.

Græsning foregår i dag kun på højere liggende dele mod øst. Den sker med bl.a. højlandskvæg og heste. Mod vest er moserne ugræssede og rummer tagrør og store partier med kogleaks.

Skoven med den våde rørsump tiltrækker mange vandtilknyttede fugle som svaner og ænder. De udgåede træer giver samtidigt gode betingelser for hulrugende fugle.

Området rummer Danmarks største koncentration af løvfrøer, idet der findes over 1000 kvækkende hanner i det naturgenoprettede område. En strandtudse-han kvækkede i 1998 på strandengen nord for Troldsmose.

I afd. 81c står et fugletårn. Af rovfugle yngler musvåge i Troldsmose. Rød glente og fiskeørn er observeret enkelte gange.

Fiskeørn er på rødlisten som truet (E).

Spidsand, atlingand, svaleklire og tinksmed er på rødlisten som sårbare (V).

Rød glente er på rødlisten som sjældnen (R).

Løvfrø, strandtudse, vibe, rødben, gul vipstjert og sivsanger er på gullisten som opmærksomhedskrævende (X).

Knopsvane, sangsvane, gravand, grågås, gråand, spidsand, krikand og almindelig ryle er på gullisten som nationale ansvarsarter (AT).

Skarv og klyde er på gullisten som nationale ansvarsarter (AY/AT).

Planter på strandvolden: Enkimbladede: Draphavre, almindelig hundegræs, almindelig kvik, skov-løg, almindelig rajgræs.

Tokimbladede: Blæresmælde, grå bynke, engelskgræs, skov-fladbælg, forglemmigej *sp.*, følfod, kær-galtetand, vild gulrod, humle, håret høgeurt, høgeskæg *sp.*, almindelig hønsetarm, strand-kvan, mørk kongelys, almindelig kællingetand, strand-mælde, tykbladet mælde, hvid okseøj, prikbladet perikon, gåse-potentil, krybende potentil, dag-pragtstjerne, rejnfan, almindelig røllike, sankt Hans urt, kruset skræppe, gærde-snerle, hvid snerre, bidende stenurt, stinkende storke-næb, strandarve, strandkål, ager-svinemælk, almindelig svinemælk, ager-tidsel, horse-tidsel, almindelig torskemund, gærde-valmue.

Vedplanter: Almindelig gedeblad, almindelig hyld, slåen.

Laver: Rensdyrlav.

Planter i engene: Enkimbladede: Mose-bunke, fløjlsgræs, harril, blød hejre, almindelig hundegræs, kryb-hvene, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehave, knæbøjet rævehale, røgræs, sylt-star, toradet star, enskællet sumpstrå, rød svingel, manna-sødgræs, tagrør, strand-trehage.

Tokimbladede: Eng-brandbæger, almindelig brunelle, grå bynke, gul fladbælg, almindelig fredløs, kattehale, billebo-klaseskærm, hvid kløver, rød-kløver, vild kørvel, almindelig mjødurt, bidende ranunkel, kær-ranunkel, tigger-ranunkel, butbladet skræppe, ager-tidsel, horse-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, aks-tusindblad, muse-vikke.

Vedplanter: Rød-el, øret pil.

Planter i moserne (arter fra engagtige dele er mærket (e)): Karsporeplanter: Fjerbregne, dynd-padderok, ager-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, kryb-hvene (e), gul iris, strand-kogleaks, kvik (e) (2 arter, heriblandt almindelig k.), miliegræs, grenet pindsvineknop, almindelig rapgræs, eng-rævehale, knæbøjet rævehale, røgræs, bjerg-rørhvene (e), eng-rørhvene, lyse-siv, akselblomstret star, kær-star, håret star, sylt-star (e), toradet star, rød svingel (e), manna-sødgræs, tagrør, strand-trehage (e).

Tokimbladede: Hvid anemone, hyldebladet baldrian, spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, ladden dueurt, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, kær-galtetand, skov-hanekro, hindbær, hjortetrøst, humle, eng-kabbeleje, billebo-klaseskærm, korsknop, strand-kvan (e), løgkarse, almindelig mjødurt, vand-mynte, smalbladet mærke, bittersød nat-skygge, eng-nellikerod, feber-nellikerod, stor nælde, vand-pileurt, gåse-potentil (e), dag-pragtstjerne, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, kruset skræppe (e), skov-skræppe, gærde-snerle, burre-snerre, kær-snerre, dunet steffensurt, stinkende storke-næb, sværtevæld, ager-tidsel, kær-tidsel, muse-vikke.

Vedplanter: Ask, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, almindelig hyld, grå-pil, slåen, solbær, ær.

Dyr: Padder: Løvfrø, strandtudse.

Fugle (ynglende): Blishøne, grønbenet rørhøne, vandrikse, musvåge, knopsvane, grågås, gråand, gravand, vibe, dobbeltbekkasin, rødben, stor præstekrave, huldue, stor flagspætte, stær, engpiber, rørsanger, rørspurv, kærsanger, sivsanger, grå fluesnapper, misteldrossel, spætmejse, sumpmejse, musvit, blåmejse, halemejse, korttået træløber, træløber, ravn.

Fugle (fouragerende): Skarv, fiskehejre, (rød glente), (fiskeørn), sangsvane, krikand, spidsand, atlingand, skeand, strandskade, klyde, hvidklire, mudderklire, svaleklire, tinksmed, almindelig ryle, islandsk ryle, ringdue, sjagger, vindrossel, gul vipstjert, kvækerfinke.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af lysåbne, til dels næringsrige moser, enge og strandenge ved fortsættelse af nuværende drift, som omfatter græsning, eventuelt slåning.

Afd. 67d (ASK 1963 – 0,80 ha)

§ 3.beskyttet mose. Mosen ligger i EU-habitatområde nr. 189 – Lilleskov og Troldsmose. Det drejer sig om en våd askemose.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne, bredbladet mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, gul iris, grenet pindsvineknop, lyse-siv, akselblomstret star, kær-star, kæmpe-svingel.

Tokimbladede: Spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, dueurt *sp.*, almindelig fredløs, hindbær, stor nælde, lav ranunkel, skov-skræppe, vand-snerre, stinkende storkenæb, sværtevæld.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bævreasp, stilk-eg, hvid-el, rød-el, almindelig gedeblad, ribs, solbær, ær.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af typisk våd askemose. Der kan foretages nænsom plukhugst, idet der drages omsorg for, at kørsel ikke skader mosen.

Afd. 70c (ASK 1931 – 0,70 ha), **afd. 70d** (ASK 1957 – 0,80 ha), **afd. 73b** (EL 1974 – 0,90 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mosen ligger i EU-habitatområde nr. 189 – Lilleskov og Troldsmose. Afd. 73b er urørt skov. Ellemose og askemose syd for Fjordmose.

Flora: Tokimbladede: Guldnælde, krybende læbeløs, skvalderkål.

Vedplanter: Ask, rød-el.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Tilvejebringelse af fugtig mose ved hævnning af vandstanden, når asken er afdrevet.

Afd. 78a (EL 1945 – 2,60 ha), **Allemose**

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Veludviklet elle/aske-mose med mange grøfter, der dog ikke har været renset længe.

Bundfloraen er rig og domineret af kær-star. Af gøgeurter forekommer tyndakset gøgeurt.

Flora: Karsporeplanter: Fjerbregne, bredbladet mangeløv, ager-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, tyndakset gøgeurt, gul iris, skov-kogleaks, miliegræs, rørgræs, kær-star, sylt-star, skov-stilkaks, kæmpe-svingel.

Tokimbladede: Angelik, hyldebladet baldrian, spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, kær-dueurt, skov-galtetand, guldnælde, skov-hanekro, hindbær, hjortetrøst, humle, kær-høgeskæg, eng-kabeleje, korsknop, almindelig mjødurt, bittersød natskygge, eng-nellikerod, feber-nellikerod, stor nælde, dag-pragtstjerne, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, skov-skræppe, gærde-snerle, burre-snerre, kær-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, sværtevæld, kær-tidse, kål-tidse.

Vedplanter: Ask, benved, bøg, rød-el, almindelig gedeblad, hassel, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, hæg, fuglekirsebær, kvalkved, ribs, solbær, vrietorn, ær.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af artsrig elle/aske-mose.

Afd. 97c (EL 1955 – 0,50 ha)

Flot bevoksning af rød-el på veldrænet bund domineret af nælder. Efter eventuel afdrift (stævning) lukkes grøfter i håbet om at genskabe en egentlig ellesump. Grøfterensning ophører.

Afd. 98f (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Gravet sø af ældre dato med stejle brinker. Den er lysåben fra sydøst. Overfladen er dækket af bl.a. krebseklo.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Stor andemad, gul iris, krebseklo, rørgræs.

Tokimbladede: Lådden dueurt, vand-mynte, bittersød natskygge, vandrøllike.

Vedplanter: Grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille skovsø.

Afd. 101b (SGR 1965 – 1,50 ha), **Erbæksmose (Abrikosmose)**

Den lave halve del mod syd er næsten afdrevet. I det sydøstlige hjørne står en pæn gruppe yngre rød-el. Afdelingen indeholder et gennemgående vandløb, som ikke kan lukkes. Stikgrøfter lukkes efter afdrift af de resterende graner.

Afd. 109b (SGR 1971 – 1,90 ha), **afd. 109c** (ASK 1963 – 1,00 ha), **afd. 109f** (ASK 1991 – 0,90 ha), **afd. 109g** (ASK 1946 – 0,80 ha), **Lysemose**

Tidligere moseområde. En retablering af mosen ved hævnning af vandstanden kunne overvejes. I den nordlige del af området løber to § 3-beskyttede vandløb sammen.

Afd. 113b (UKU – 1,90 ha), **Tankes Mose**

To dellitraer, der bør genoprettes som mose ved hævnning af vandstand (gælder dog ikke for det tørre sydøstlige hjørne). Litraerne grænser op til yngre rød-gran, som ikke bør kunne tage skade, da de står på højere grund.

I det østlige hjørne af den nordlige dellitra findes et parti med god mosevegetation (bl.a. krybende læbeløs og småbladet milturt). Dette giver gode forudsætninger for genopretning af en ellemose.

Afd. 119b (SGR 1966 – 0,70 ha)

Tæt afgrøftet granbevoksning på mosebund. Området bør genoprettes som mose efter afdrift af granerne og hævnning af vandstand (spærring af det gennemgående vandløb ved udløbet eller tilkastning af stikgrøfterne).

Afd. 120a (MOS – 1,30 ha), **Strandrydsmose**

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Vanddækket mose. I midten er der gamle el på stylder. Mod yderkanterne ses ask. Udenom igen er der bøg og eg (og kristtorn). Der er gamle stød. Ud mod havet findes en naturlig strandvold.

Planter: Karsporeplanter: Fjerebregne, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, agerpadderok.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, gul iris, stor konval, grenet pindsvineknap, eng-rørhvene, akselblomstret star, kær-star, skov-star, stiv star, tue-star, skov-stilkaks, manna-sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, almindelig fredløs, kær-galtetand, hindbær, billebo-klaseskærm, korsknap, krybende læbeløs, småbladet milturt, vand-mynte, bittersød natskygge, stor nælde, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, skovmærke, gærde-snerle, vand-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, kærsvinemælk, sværtævæld, vandkarse, vandrøllike, bjerg-ærenpris.

Vedplanter: Ask, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, kvalkved, ribs, ær.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af smuk ellesump, som er urørt skov.

Melved Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk langs skovens nordvestlige skel. Omgivelserne er kuperede og tæt bevoksede. Længden ved skoven er 1600 m. Bredden er 1,2 m. Dybden er 25 cm. Vandet er klart. Strømmen er god. Bunden er fast og sandet. Forureningsgraden er overvejende I-II. Ved den aller-sydligste del af skoven er forureningsgraden II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*, *Ephemerella*, *Heptagenia*.

Slørvinger: *Leuctra*, *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladus*.

Bløddyr: *Bithynia*, huesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er for størstedelens vedkommende opfyldt (svarende til strækningen med forureningsgraden I-II).

Karens Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som undervejs passerer Karens Mose. Længden i skoven er 1700 m. Forureningsgraden er I-II.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop.

Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidder.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*, *Ephemerella*, *Heptagenia*, *Paraleptophlebia*.

Slørvinger: *Leuctra*, *Nemoura*.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Tovingede: Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb i Sjellerup Skov

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb lidt vest for Sjelleruphus. Undervejs passerer afd. 37, 30, 35 og 34. Længden i skoven er 900 m.

Vandløb vest for Bosted Skov

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb vest for Bosted Skov og lidt øst for De fem Veje. Undervejs passerer afd. 47, 46 og 45. Omgivelserne er tæt bevoksede. Længden i skoven er 600 m. Forureningsgraden er II.

Dyr: Ledorme: Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*, *Ephemerella*, *Heptagenia*.

Slørvinger: *Nemoura*, *Nemurella*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Tilsyneladende har Sønderjyllands Amt ikke målsat vandløbet.

Fladbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som undervejs passerer Troldsmose. Omgivelserne er tæt bevoksede. Længden i skoven er 1000 m. Bækkens vand tilbageholdes i Troldsmose, idet der i diget ved Troldsmoses nordside findes et overløb. Forureningsgraden er I-II.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemerella*, *Heptagenia*, *Paraleptophlebia*.

Slørvinger: *Leuctra*, *Nemoura*.

Biller: Bækbille.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Tilløb til Fladbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som undervejs passerer askemosen i afd. 54c og løber ud i Fladbæk syd for Nørreskovvej. Længden i skoven er 400 m.

Grønnebæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Ret stor bæk, som i Fjordmose løber langs strandengen i afd. 81f. I skoven er omgivelserne tæt bevoksede. Længden i og ved distriktets områder er 1000 m. Bunden er fast. Vandet er klart. Bredden er 2-2,5 m. Dybden er 15-60 cm. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidder.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngeløpvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Rønbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som løber ud i Grønnebæk i Fjordmose. I skoven er omgivelserne tæt bevoksede. Længden i skoven er 600 m. Forureningsgraden er I-II.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*, *Caenis*, *Ephemera*, *Ephemerella*, *Heptagenia*.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*.

Bløddyr: Huesnegl.

Vandløb vest for Alléen

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som løber gennem i Fjordmose i strandengen i afd. 81j. Strækningen i askeskoven i afd. 77b er rørlagt. Den frie strækning er 900 m. Stærkt forurenet af husspildevand fra Østerholm.

Øvre Højholts Rende

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som passerer elleskoven i afd. 97c. Længden i skoven er 1300 m.

Vandløb gennem Peder Grøns Mose

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb, som fra Erbæksmose løber mod nord. Undervejs passerer afd. 101, 98, 96 og 95. Længden i skoven er 900 m.

Vandløb gennem Lysemose

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Omgivelserne er tæt bevoksede. Sydligt i skoven ved afd. 108 er vandløbet en fint slynget bæk. Herefter passerer Lysemose-komplekset i afd. 109. I moserne er der tilløb af en bæk fra et grimt kloakudløb i sydvest ved Nørreskovvej. Nordligt i moserne er der tilløb af et vandløb Tankes Mose. Vandløbet løber herefter i afd. 105 langs Taksensand. Efter tilløb af et vandløb fra Stenkobbøl fortsættes til Lillebælt.

Strækningen langs Taksensand har tidligere været rørlagt. Den er frilagt for nylig, men er ikke ført tilbage i sit oprindelige leje.

Længden i skoven er 1100 m. Forureningsgraden er II.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*, *Ephemerella*, *Heptagenia*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*, *Rhyacophilidae* (bl.a. *Rhyacophila*), *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb fra Stenkobbøl

§ 3-beskyttet vandløb. Tilløb til ovennævnte vandløb gennem Lygtemose. Undervejs passerer afd. 102, 103 og 104. Længden i skoven er 700 m.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb gennem Tankes mose

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som nordligt i Lysemose-komplekset i afd. 109 løber ud i ovennævnte vandløb gennem Lygtemose. Undervejs passerer afd. 115, 113, 111 og 109. Længden i skoven er 1.000 m.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb i den sydøstlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb nær skovens sydøstlige bryn, som forlader skoven i Vejles Mose. Undervejs passerer afd. 116, 118 og 121. I Vejles Mose er der tilløb af nedennævnte vandløb. Længden i skoven er 700 m. Strækningen fra skovbrynet til strandkanten er rørlagt.

Vandløb i den sydøstlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb, som i Vejles Mose løber ud i ovennævnte vandløb. Undervejs passerer afd. 119 og 121. Undervejs går vandløbet som en lige grøft gennem sitka-bevoksningen i afd. 119b (foreslås retableret til mose). Længden i skoven er 800 m.

104 Øvelgunde Fredskov

20,70 ha.

Vandløb i skovens nordvestlige del

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb i naturligt slynget leje i dyb erosionskløft med fald. Bunden er fast og stenet. Længden i skoven er 800 m. Forureningsgraden er II.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb i skovens sydøstlige del (gennem afd. 127 og 126)

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb fra aske-området i den sydøstlige del med udløb i ovennævnte vandløb. Undervejs passerer afd. 127 og 126. De fysiske forhold svarer til ovennævnte vandløb. Længden er 500 m.

105 Fryndesholm

36,10 ha.

Kornbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk langs skovens østlige skel. Bredden er 1,5 m. Dybden er 30 cm. Bunden er fast med sten, grus og sand. Vandet er klart. Længden ved skoven er 600 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Tilløb til Kornbæk i den nordlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb med lille vandføring. Bunden er stenet. Længden er 400 m.

Tilløb til Kornbæk i den centrale del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb med ret pæn vandføring. Støder op til ret dybe grøfter, en del af vandløbet er uddybet. Længden er 300 m.

107 Græskobbel

3,60 ha.

Svendsbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Lille vandløb, som kommer i rør under marker fra Oleskobbel. Bunden er stenet. Længden i skoven er 100 m.

108 Oleskobbel

59,60 ha.

Afd. 142c (ASK 1910 – 0,80 ha)

Gammel bevoksning, som sammen med kystskrænten danner et smukt landskab. Ask er ikke dominerende, idet der også er mange dun-birk, rød-el og ær. Området bevares som naturskov.

Afd. 147a (BØG 1927 – ca. 0,2 ha)

Ved Vrangbæk ligger en lysåben mose, som er for lille til § 3-beskyttelse.

Vandløb i den vestlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Lille reguleret vandløb, som er ophav til Svendsbæk i Græskobbel. Vandløbet er rørlagt gennem afd. 144, men er åbent i afd. 140. Omgivelserne er tæt bevoksede. Bunden er fast og sandet. Vandet er klart. Længden i skoven er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*, *Tanypodinae*. Glansmyg: *Psychoptera*. Stankelben.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb i den vestlige del af skoven

Vandløbet er afløb ud i Lillebælt. Undervejs passeres afd. 140 og 141.

Vrangbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk med naturligt forløb. Omgivelserne er tæt bevoksede. Den løber forbi mosen i afd. 147a. Bredden er 1,25 m. Dybden er 20 cm. Vandet er klart.

Bunden er fast med sten, grus og sand. Længden i skoven er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Glansmyg: *Psychoptera*. Stankelben.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl. Ærtemusling.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Vandløb gennem Katrines Mose

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb med stenet leje. Undervejs passerer afd. 148 og 149. Længden i skoven er 400 m.

Planter: Vedplanter: Rød-el.

109 Blommeskobbel

42,40 ha. Skov ved Lillebælt. Langs kysten er der udskridende skrænter.

I *Oversigt over botaniske lokaliteter* (1983) nævnes bl.a. dansk ingefær samt gøgeurterne tyndakset gøgeurt, skov-gøgelilje, skov-hullæbe og rederod.

Afd. 153e (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Udgravet sø af ældre dato omgivet af smal lysåben birkeskov. Bredderne er stejle, især mod sydøst. Vandet er ret klart, men brunligt.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, gul iris, lyse-siv, manna-sødgræs, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Brombær, ådden dueurt, kattehale, vand-mynte, stor nælde, lav ranunkel, aks-tusindblad, vandrøllike.

Vedplanter: Dun-birk.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af sø.

Thorshavnsbæk

§ 3 beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som på en strækning løber langs skovens sydlige skel og siden i en bue går naturligt slynget gennem nåleskov og stormfaldsområde. Bredden er 1 m. Dybden er 15 cm. Bunden er fast med grus og sand. Længden i og ved skoven er 600 m. Tidligere er bækken beskrevet som et meget fint vandløb. Forureningsgraden i 1998 var II-III. Nu er vandløbet meget beskidt.

I forbindelse med oprydning efter stormfald er der efterladt en del kvas i bækken. Amtets registreringer er fra 1998 og altså fra før stormfaldet. Artslisten må derfor tages med et gran salt.

Planter: Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Iglere: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Der foretages oprydning, og vandløbet restaureres.

110 Rumohrsgård Dyrehave

31,80 ha.

Afd. 337e (MOS – 0,50 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose med lavt vand, som er dannet ved lukning af afløb. Vandet er helt dækket af andemad. Spredt i vandet står druknede elletræer, hvoraf de fleste er døde. Enkelte kan formodentligt holde sig i live ved støds kud. Der er en veludviklet rørsump.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, gul iris, grenet pindsvineknop, lyse-siv.

Tokimbladede: Vand-mynte, stor nælde, lav ranunkel.

Vedplanter: Rød-el.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lavvandet mose.

Afd. 342d (VLB – 0,10 ha), afd. 343b (VLB – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Naturligt slynget bæk med varierede bundforhold.

Bredden er 1 m. Dybden er 20 cm. Bunden er fast og sandet. Vandføringen er ret stor. Vandet er klart. Længden i skoven er 700 m. Forureningsgraden er II-III.

Efter skoven forener bækken sig undervejs med andre vandløb til Tingsted Bæk og ender i Ketting Nor.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Iglar: *Erpobdella*, *Helobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Snegle: *Bithynia*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Vandløb i den nordlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som kommer fra mosen i afd. 337e og løber ud til skellet i afd. 336. Det er rørlagt mod vest på naboarealet. Længden i og ved skoven er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Tilløb til vandløb i den nordlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som fra afd. 336b løber til ovennævnte vandløb i den nordlige del af skoven. Bredden er 0,75 m. Dybden er 2 cm. Bunden er fast og sandet. Længden i skoven er 200 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*, *Tanypodinae*. *Limoniidae*: *Dicranota*. Stankelben.

Bløddyr: Snegle: Almindelig mosesnegl, *Bithynia*, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk).

111 Ketting Nor

64,70 ha.

Afd. 353a (SØ – 38,00 ha), afd. 353b (MOS – 26,10 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Næringsrig og uklar sø. I 1999 var sigtedybten 0,83 m og phosphorindholdet 0,124 mg/l. Ved besøget 2000 var vandet meget grønt.

Tidligere var søen en af Danmarks mest næringsrige søer, men ved kloakering af småbyerne i 1980-erne og 1990-erne er tilstanden blevet bedre. Søen opfylder dog ikke målsætningen i amtets region

plan (upåvirket eller kun svagt påvirket naturligt og alsidigt dyre- og planteliv). Flertallet af de sønderjyske søer opfylder ikke målsætningen.

Der er udstrakte rørsumpe ved søen. På sydsiden står et fugletårn.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop, tagrør.

Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Vedplanter: Rød-el.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Sø med upåvirket eller kun svagt påvirket naturligt og alsidigt dyre- og planteliv.

Tingsted Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb, som løber ud i søen i det nordøstlige hjørne. Længden i og ved rørsumpen er 200 m. Oven for rørsumpen er forureningsgraden II-III.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop, tagrør.

Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Målsætning: Oven for rørsumpen har Sønderjyllands Amt målsat vandløbet B3 (karpefiskevand).

Målsætningen er ikke opfyldt.

Vandløb til søens sydøstlige hjørne

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som fra øst løber ud i søen i det sydøstlige hjørne. Længden i og ved rørsumpen er 100 m. Oven for rørsumpen er forureningsgraden II-III.

Planter: Enkimbladede: Tagrør.

Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Målsætning: Oven for rørsumpen har Sønderjyllands Amt målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

113 Oldenor

48,20 ha.

Afd. 355a (SØ – 36,50 ha), **afd. 355c** (MOS – 2,10 ha), **afd. 355g** (EL 1984 – 1,90 ha), **afd. 355h** (ASK 1955 – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Gendannet sø i en tunneldal, som er skilt fra Mjels Vig af en dæmning ved det sydvestlige hjørne.

Oprindeligt var søen en del af fjordsystemet, men i slutningen af 1700-tallet blev den afspærret af en dæmning. I midten af 1800-tallet blev området afvandet, hvorved der opstod en fugtig eng, som blev benyttet til høslæt og græsning. Efter anden verdenskrig blev området så effektivt drænet, at der kunne dyrkes korn. Årligt udpumpedes 1,5 mio m³ vand.

I løbet af 30 år satte jorden sig. Drænrørene kom til syne og blev ødelagt under markarbejde. Området blev igen fugtigt. Korndyrkning blev opgivet i 1980-erne, hvorefter området blev brugt til græsning eller lå udyrket hen.

Et stort forbrug af vand i omegnen (især Danfoss) skabte problemer, idet der opstod fare for indtrængen af saltvand i grundvandet.

Der blev iværksat et naturgenopretningsprojekt i samarbejde mellem SNS, Sønderjyllands Amt og Nordborg Kommune. Formålet var bl.a. at sikre grundvandet samt at tilvejebringe levesteder for dyr og planter.

I løbet af 1993 blev der foretaget træfældninger og buskrydning, og der blev etableret et stemmeværk. Om efteråret blev det gamle pumpeværk lukket. Allerede sidst på vinteren var søen dannet. Omgivelserne er ret stejle, græssede skrænter med mange tjørn. Der er opstået nogen sumpskov, især mod nordvest.

Sigtedyben er i høj grad relateret til vandets indhold af phosphor. Alt andet lige er sigtedybden forholdsvis høj, når phosphorindholdet er lavt. Imidlertid påvirkes sigtedybden også af balancen mellem det dyriske plankton og fiskebestanden.

I de første år efter søens gendannelse var phosphorindholdet højt, hvilket medførte store algemængder og uklart vand. Der var endog meget store bestande af små nipiggede hundestejler og skaller, hvilket var overraskende, da søen ligger forholdsvis isoleret.

I efteråret 1995 blev udsat store aborrer. Og i årene efter geddeyngel. Disse rovfisk har medvirket til at skabe en bedre balance i fiskebestandens sammensætning. Tætheden af skaller faldt kraftigt, og hundestejlerne forsvandt helt. Søens dafnier fik hermed bedre muligheder for at overleve og nedgræsse algerne.

I søens levetid er sigtedybden steget fra år til år. I 1999 skete der et knæk på denne positive udvikling, idet den gennemsnitlige sigtedybe i sommeren 1999 kun var lidt over 1 m. Et højt phosphorindhold sent på sommeren 1999 skabte basis for en stor algeproduktion og dermed uklart vand. Det høje phosphorindhold skyldtes formodentligt den varme sommer, som resulterede i frigørelse af phosphor fra søbunden.

Det menes, at søens tilstand generelt er ved at stabilisere sig.

Søens fugleliv var i de første år pionéragtige fugle som gråstrubet lappedykker, sorthalset lappedykker, toppet lappedykker, skeand og troldand. Bortset fra toppet lappedykker (som stadig er almindelig) er disse pionérer nu forsvundet som ynglefugle, mens der er kommet arter som blishøne og knopsvane. Af rovfugle forekommer musvåge i elleskoven syd for søen.

Som rasteområde for fugle er Oldenor blandt de vigtigste i Sønderjylland. Rørhøg ses fouragerende. Havørn og fiskerørn er ligeledes (men sjældent) set foragerende.

De rekreative interesser er blevet tilgodeset ved naturgenopretningen. På sydsiden findes en parkeringsplads og et udsigtspunkt. Af hensyn til fuglelivet er stisystemet kun udbygget på sydsiden af søen.

På artslisten nedenfor er sjældne observationer af fugle sat i parentes.

(Fiskeørn) og (hjejle) er på rødlisten som truede (E).

Pibeand, (atlingand), svaleklire og (brushane) er på rødlisten som sårbare (V).

Sorthalset lappedykker, (havørn), (bramgås), hvinand, stor skallesluger, isflugl og (pungmejse) er på rødlisten som sjældne (R).

Vibe, rødben og hættemåge er på gullisten som opmærksomhedskrævende (X).

Skarv er på gullisten som nationalansvarsart (AY/AT).

Gråstrubet lappedykker, grågås, knopsvane, (sangsvane), gråand, troldand, hvinand, krikand, pibeand, (toppet skallesluger), gravand og (hjejle) er på gullisten som nationale ansvarsarter (AT).

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Kors-andemad, tagrør, kruset vandaks.

Tokimbladede: Lådden dueurt, tornfrøet hornblad, fladfrugtet vandstjerne.

Vedplanter: Ask, rød-el, engriflet hvidtjørn.

Dyr: Fisk: Aborre, gedde, skalle.

Fugle (ynglende): Toppet lappedykker, skarv, blishøne, musvåge, knopsvane, grågås (mest fouragerende), gråand, vibe, gøg, rørspurv, rørsanger, engpiber, kærsanger, nattergal.

Fugle (fouragerende): Gråstrubet lappedykker, lille lappedykker, sorthalset lappedykker, toppet lappedykker, fiskehejre, (havørn), rørhøg, (fiskeørn), (sangsvane), (bramgås), (canadagås), taffeland, troldand, bjergand, hvinand, krikand, skeand, (atlingand), (knarand), pibeand, gravand, stor skallesluger, (lille skallesluger), (toppet skallesluger), strandskade, dobbeltbekkasin, (strandhjejle), (hjejle), (stor regnspove), svaleklire, rødben, hvidklire, mudderklire, (brushane), hættemåge, fjordterne, isflugl, (pungmejse).

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af nydannet sø med stor betydning for fuglelivet. Søens tilstand forventes fortsat at blive bedre og mere stabil.

Afd. 355b (ORE – 4,30 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. Overdrev ved parkeringsplads syd for søen. Det ligger på en stejl nordvendt, ret fugtig skrænt. Det græsses af kvæg.

Almindelig kamgræs er en typisk overdrevsart.

Planter: Enkimbladede: Mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig kamgræs, almindelig rajgræs, eng-rottehale.

Tokimbladede: Almindelig hønsetarm, rød-kløver, almindelig knopurt, almindelig kongepen, vild kørvel, prikbladet perikon, almindelig syre, ager-tidsel, lancet-vejbred, tveskægget ærenpris.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af overdrev ved fortsat græsning.

203 Augustenborg Skov

33, 40 ha. Skoven er sammenfaldende med EU-habitatområde nr. 200 – Augustenborg Skov. Den sydøstlige del af skoven grænser op til vildtreservat nr. 27 – Augustenborg.

En meget stor del af skoven er genetisk naturskov, hvoraf der kun er få rester tilbage i Danmark.

Skoven er udlagt som naturskov og drives med plukhugst med særlig vægt på bevaring af naturværdier.

Lindealleer i skoven er karakteristiske. De plejes så allépræget understøttes (ved allépræg forstås at enkelttræer står på række med ens afstand). Dette søges bl.a. sikret ved at flytte selvsåede linde eller stødskudsgrupper ind i rækkerne af gamle linde. Foryngelse af hele alleer på én gang vil ikke ske. Styning af gamle linde overvejes.

Skoven ligger tæt ved Augustenborg by og benyttes i vid udstrækning rekreativt.

Afd. 258e (MOS – 0,70 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose på nordsiden af indløbet til Augustenborgs havn. Nærmest vandet findes rørsump, hvor igennem der går en tangvold. Inden for rørsumpen findes vådt pilekrat.

Langs stranden går en sti.

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok.

Enkimbladede: Strand-kogleaks, almindelig rapgræs, akselblomstret star, kær-star, tagrør.

Tokimbladede: Lund-fladstjerne, hjortetrøst, spyd-mælde, strand-mælde, bittersød natskygge, stor nælde, gærde-snerle, burre-snerre, kær-snerre.

Vedplanter: Ask, bøg, stilk-eg, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, øret pil, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose.

Afd. 259g (SØ – 0,10 ha), Kaninøen

§ 3-beskyttet sø. Kunstig sø med ø. Søen er helt dækket af andemad. Om søen går en slået sti.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af sø, idet der tilvejebringes mere lysåbne forhold fra syd og vest.

210 Mjang Dam

103,50 ha. En mindre del af området er fredet, herunder voldstedet Brovold, (ID 041500). Den vestlige del af området grænser op til vildtreservat nr. 27 – Augustenborg.

Afd. 2350a (SØ – 10,90 ha), **afd. 2350b** (MOS – 51,60 ha), **afd. 2350c** (KRT – 13,30 ha), **afd. 2350d** (ENG – 10,00 ha), **afd. 2351a** (ENG – 9,10 ha), **afd. 2352a** (SØ – 1,10 ha), **afd. 2352b** (MOS – 4,50 ha), **afd. 2352d** (ENG – 0,80 ha), **Mjang Dam, Strømmen, Nydam**

§ 3-beskyttede søer, moser og enge. Mosen uden om selve Mjang Dam er utilgængelig rørsump. Mosen uden om Nydam består af høje stauder.

Engene græsses. De er nedslidte og nedbidte med gamle hegn.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop, tagrør.

Tokimbladede: Lådden dueurt, smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Vedplanter: Rød-el, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: Søerne og moserne: 4. Engene: 2.

Målsætning: Bevaring af større vådområde med søer, moser og enge. Engene afgræsses fortsat.

Nørrebæk

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb med karakter af kanal. Længden i området er 150 m.

Kanal, som har forbindelse til Nørrebæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kanal ved områdets nordøstlige skel. Længden i og ved området er 400 m.

Møllebæk

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb med karakter af kanal. Bredden er 2,5 m. Dybden er 100 cm. Bunden er blød og sandet. Vandet er klart. Længden i området er 150 m. Forureningsgaden er II-III.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop.

Tokimbladede: Vandstjerne *sp.*

Dyr: Ledorme: Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidder.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*. Kvægmyg.

Bløddyr: Snegle: Almindelig mosesnegl, *Bithynia*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Pulverbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Længden i området er 300 m. Forureningsgaden er II.

Dyr: Ledorme: Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*, *Ephemera*, *Heptagenia*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Sønderskoven Skovpart

1.119,50 ha.

201 Lambjerg Indtægt

97,90 ha.

Afd. 163c (SØ – ca. 0,2 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sydlig dellitra. Lysåben sø nær skovbrynet. Søen er udgravet i 1986. Den er omkranset af dunhammer.

Planter: Enkimbladede: Smalbladet dunhammer, gul iris, stiv star.

Tokimbladede: Lådden dueurt.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af pænt formet sø.

Afd. 163c (SØ – ca. 0,3 ha)

§ 3-beskyttet sø. Nordlig dellitra. Lysåben sø nær skovbrynet. Søen er udgravet i 1986. Den er omkranset af dunhammer.

Planter: Enkimbladede: Smalbladet dunhammer, gul iris, stiv star.

Tokimbladede: Lådden dueurt.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af pænt formet sø.

Afd. 164c (ÆGR 1942 – 0,40 ha), afd. 168a (ASK 2000 – 1,50 ha), afd. 168b (ASK 1939 – 1,20 ha), Bukkemose

§ 3-beskyttet mose. Frodig mose i lavtliggende område med grøfter. Området har tidligere været bevokset med ædelgran og sitka-gran, men består nu hovedsageligt af nyplantede ask under hegn.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne.

Enkimbladede: Mose-bunke, grenet pindsvineknop, rørgræs, lyse-siv, skov-stilkaks.

Tokimbladede: Brombær, lådden dueurt, skov-galtetand, hindbær, krybende læbeløs, stor nælde, skovmærke, skovsyre, kær-snerre, stinkende storkenæb, kær-tidsel, vandkarse, tykbladet ærenpris.

Vedplanter: Ask, lærk.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af askemose. Grøfterne lukkes umiddelbart i afd. 168 a og i den øvrige del efterhånden som træerne bliver hugstmodne.

Afd. 178a (STS – 12,20 ha), afd. 178b (STG – 3,80 ha), afd. 178d (EG 1875 – 0,60 ha), afd. 178e (SØ – 6,40 ha), afd. 178g (KRT – 1,30 ha), afd. 178h (STB – 1,10 ha), Vælddam, Store Trille, Lille Trille, Thulles Hjørne

§ 3-beskyttet sø, strandsump og strandeng samt strandbred og krat.

Nord for søen er området en typisk strandsump med tagrør og andre planter. I øst nærmest land har området karakter af fersk eng.

Krattet i nord er en fersk høj-strandeng med indvandrede træer og buske. Der foreligger planer om at iværksætte græsning af dette område.

Ud mod havet afgrænses krattet af et skovbevokset dige med tør strandeng på den anden side. På diget ses overdrevsagtige partier. Der er gamle hegnspele bag diget. Diget har tidligere ved flere lejligheder været gennembrudt, men er blevet repareret og vedligeholdt.

Et stykke nordøst for Store Trille findes et fremspring på kysten. Set i terrænet har fremspringet karakter af en krumodde. Her findes en meget varieret, overvejende naturlig, lav strand- og strandengsvegetation.

Afd. 2178d er en lille gammel egeskov med mange arter vedplanter og andre planter. I den nordlige del står et fugletårn.

I søen Vælddam var der ved besøget store mætter af trådalger, der dækkede halvdelen af overfladen.

Området er en vigtig ynglelokalitet for fugle. Af rovfugle kan ses rørhøg (1 par i 1997). Området er desuden en vigtig rastelokalitet for ænder.

Atlingand og pipeand er på rødlisten som sårbare (V).

Hvinand og stor skallesluger er på rødlisten som sjældne (R).

Vibe og rødben er på gullisten som opmærksomhedskrævende (X).

Gråstrubet lappedykker, knopsvane, pibesvane, sangsvane, grågå, gråand, krikand, trolldand, edderfugl, gravand og toppet skallesluger er på gullisten som nationale ansvarsarter (AT).

Planter: Karsporeplanter: Bredbladet mangeløv (egeskov), ager-padderok.

Enkimbladede: Draphavre, bredbladet dunhammer, tidlig dværgbunke, enblomstret flitteraks (egeskov), fløjlsgræs, vellugtende gulaks, harril, blød hejre, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, blågrøn kogleaks, skovkogleaks, strand-kogleaks, almindelig kvik, skov-løg, marehalm, miliegræs (egeskov), almindelig rajgræs, engrottehale, bjerg-rørhvene, blågrå siv, glanskapslet siv, lyse-siv, fjernakset star, håret star, toradet star, strand-sumpstrå, rød svingel, strand-svingel, tagrør.

Tokimbladede: Strand-asters, bellis, almindelig bjørneklo, almindelig brandbæger, brombær, grå-bynke, glat dueurt, lådden dueurt, engelskgræs, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, kær-fladstjerne, almindelig fredløs, følfod, skovgaltetand, gederams, kødet hindeknæ, hjortetrøst, hulsvøb, almindelig hønsetarm, fin kløver, hvid kløver, rød-kløver, almindelig knopurt, almindelig kongepen, strand-kvan, kveller, almindelig kællingetand, vild korvel, almindelig mjødurt, vand-mynte, spyd-mælde, strand-mælde, mælkebøtte, smalbladet mærke, bitterød natskygge, stor nælde, almindelig pimpinelle, gåse-potentil, krybende potentil, lav ranunkel, tigger-ranunkel, rejnfan, rødknæ, almindelig røllike, sandkryb, kruset skræppe, skov-skræppe, gærde-snerle, burre-snerre, gul snerre, blød storkenæb, stinkende storkenæb, strandarve, strandgåsefod, strandkamille, strandsennep, ager-svinemælk, kær-svinemælk, sværtevæld, ager-tidsel, kærtidsel, almindelig torskemund, glat vejbred, lancet-vejbred, muse-vikke, tofrøet vikke.

Vedplanter: Ask, vorte-birk, bøg (egeskov), stilk-eg, skov-fyr (egeskov), østrigsk fyr, almindelig gedeblad (egeskov), havtorn, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, fugle-kirsebær (egeskov), kristtorn (egeskov), kvalkved, grå-pil, gråpoppel, hunde-rose, rynket rose, almindelig røn (egeskov), slåen.

Dyr: Fugle (ynglende): Gråstrubet lappedykker, lille lappedykker, vandrikse, blishøne, rørhøg, knopsvane, grågå, gråand, gravand, vibe.

Fugle (sommer): Toppet lappedykker, fiskehejre, grønbenet rørhøne, atlingand, knarand, krikand, pipeand, skeand, rødben.

Fugle (vinter): Skarv, knopsvane, sangsvane, pibesvane, bjergand, hvinand, taffeland, trolldand, edderfugl, stor skallesluger, toppet skallesluger.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring og forbedring af strandsø, strandsumpe og strandenge, der har stor betydning for fuglelivet. Vandkvaliteten i søen tilstræbes bedret. Når og hvis diget gennembrydes, vil hullet ikke blive lukket. Der vil i stedet blive etableret en træbro.

Der søges iværksat græsning i den nordlige del af området.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Meget snoet vandløb i skovens vestlige del gennem afd. 170 og 172. Det har udløb i Vælddam. Bredden er 0,8 m. Dybden er 15 cm. Bunden er fast med sten og grus. Vandet er klart. Længden i skoven er 600 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*.

Tovingede: Glansmyg: *Ptychoptera*.

Bløddyr: Snegle: *Bithynia*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb fra skovens nordvestlige hjørne i afd. 163 og gennem afd. 164, 168, 167 og 174 med udløb i Hørup Hav. Undervejs passerer søen afd. 163c (nordlige dellitra) og Bukkemose. Længden i skoven er 900 m.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb ved skovens nordøstlige del. Det følger skellet med udløb i Hørup Hav ved Torhøj. Længden ved skoven er 400 m.

202 Sønderskov

412,00 ha.

I skoven er der oprettet omkring 20 vandhuller af hensyn til løvfrø (på gullisten som opmærksomhedskrævende (X)). Løvfrø er generelt i fremgang, også i Sønderskov.

God ynglesucces for frøen forudsætter små, rene, varme vandhuller uden fisk. Vandhuller, der tørrer ud i sensommeren, er ideelle. Vandhuller, der er gode ynglelokaliteter, har desværre tendens til at gro til. Der vil derfor være behov for oprensning løvfrø-vandhuller med mellemrum.

Nedenfor beskrives nogle vandhuller som potentielle ynglelokaliteter. Der er ikke taget stilling til, om løvfrø yngler i hullerne eller ej (den yngler sikkert i flertallet af hullerne).

Afd. 192a (ENG – 2,00 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Hegnet eng omgivet af skov, hovedsageligt løvskov. Der er ingen vedplanter på engen.

Størstedelen af engen er ret tør, men der er tre vandhuller med åbent vand. Vandhullernes vand er ret uklart med alger i overfladen. Mellem vandhuller går en ikke vandførende grøft.

Engen afgræsses af heste. Hestene har adgang til vandhullerne.

Vandhullerne er potentielle ynglelokaliteter for løvfrø.

Vadebæk løber gennem engen.

Planter: Enkimbladede: Vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig kamgræs, sø-kogleaks, eng-rævehale, knop-siv, lyse-siv, vejbred-skeblad, almindelig sumpstrå, rød svingel, høj sødgræs, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Bellis, almindelig brunelle, græsbladet fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig hønsetarm, hvid kløver, sump-kællingetand, vand-mynte, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, sump-snerre, almindelig syre, horse-tidsel, trævlekrone.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Tilvejebringelse af fugtig eng. Grøften mellem vandhullerne lukkes. Engen afgræsses fortsat.

Afd. 197a (EG 1989 – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø umiddelbart øst for Egevej. Den er lysåben og meget tilgroet.

Omgivelserne er et morads af brombær. Mellem rankerne står enkelte plastør med små plantede træer (tilsyneladende kirsebær).

Søen er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, gul iris, grenet pindsvineknop, eng-rævehale, lyse-siv, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Brombær, hindbær, stor nælde, kruset skræppe, burre-snerre, horse-tidsel.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, kirsebær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø.

Afd. 203b (MOS – 0,60 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose omgivet af løvskov. Ude i mosen står spredte store træer i dårlig stand.

Der er partier med åbent vand. Vandet virker urent. Der er mange planter i overfladen.

Vegetationen i mosen er især høje græsagtige planter, bl.a. ses nogle startuer.

Stedet er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, gul iris, lyse-siv, vejbred-skeblad, akselblomstret star, stiv star, høj sødgræs, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Lådden dueurt, hindbær, billebo-klaseskærm, vand-mynte, bitterød natskygge, stor nælde, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, sump-snerre, almindelig syre, horse-tidsel, almindelig vandranunkel.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, rød-el, grå-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Lysåben mose..

Afd. 209d (PUB – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø omgivet af publikumsareal. Der er en ø i søen. Vandet er uklart.

Bredden er plejet og rummer en rasteplads. På bredden er der indslag af ruderatplanter.

Søen er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Almindelig hundegræs, almindelig hvene, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, lyse-siv, vejbred-skeblad, kær-star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Eng-forglemmigej, stor nælde, sværtevæld, ager-tidsel, glat vejbred, hvid åkande.

Vedplanter: Grå-pil.

Naturværdi: Øen og søen 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø ved publikumsareal.

Afd. 210f (MOS – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose omgivet af nåleskov. Mosen er tæt bevokset med høje træer og buske.

Der er intet frit vand.

Planter: Enkimbladede: Mose-bunke, grenet pindsvineknop, akselblomstret star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Hindbær, stor nælde, skov-skræppe.

Vedplanter: Ask, dun-birk, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Tilvejebringelse af fugtig mose. Der foretages en udtynding, og grøfterne lukkes i forbindelse med træartsskifte på de omgivende arealer.

Afd. 213b (SLE – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttede søer. To små vandhuller på en hegned slette. Det ene vandhul ligger tæt ved et levende hegn langs markens nordskel.

Vandhullerne er lysåbne, dog er vandhullet nær skellet lidt beskyttet af træer i hegned. Begge vandhuller har uklart vand.

Vandhullerne er potentielle ynglelokaliteter for løvfrø og ligger ikke langt fra nogle vandhuller (jf. afd. 231a), hvor frøen angiveligt findes.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, almindelig hvene, kryb-hvene, gul iris, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, eng-rottehale, almindelig star, rød svingel, høj sødgræs, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Almindelig hønsetarm, skive-kamille, hvid kløver, vand-mynte, stor nælde, lav ranunkel, almindelig syre, ager-tidsel, almindelig vandranunkel, glat vejbred.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn, hvid-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af små vandhuller.

Afd. 214c (SØ – 0,01 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø omgivet af løvskov med høje træer. Der er nogle øer i søen.

Søen er meget tilgroet, men der er dog partier med åbent vand. Søen har afløb mod syd.

På vandfladen ses vandaks, andemad og alger. På øerne ses dunhammer og iris. Bredden er domineret af tagrør, fredløs og bittersød natskygge.

Søen er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, gul iris, lyse-siv, stiv star, høj sødgræs, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Brombær, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, billebo-klaseskærm, bittersød natskygge, stor nælde, sværtevæld.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, rød-el, rød-gran, engriflet hvidtjørn, grå-pil, solbær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af skovsø under tilgroning med mange små-biotoper.

Afd. 221c (SGR 1980 – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø udgravet i 1989. Den er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Naturværdi: 3

Plejebehov: 4

Målsætning: Bevaring af lille skovsø

Afd. 221f (BØG 1845 – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø udgravet i 1989. Den er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Naturværdi: 3

Plejebehov: 4

Målsætning: Bevaring af lille skovsø

Afd. 222b (SØ – 0,20 ha), **Den Hvide Ellemose**

§ 3-beskyttet sø. Sø i skovens skel. Søens samlede areal er ca. 0,5 ha. Søen uden for skoven grænser tæt op mod villaer.

Søen har en stor åben vandflade med områder med flydeblade. Vandet er uklart.

Langs bredden findes en veludviklet, men ikke særlig bred rørsump.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, gul iris, grenet pindsvineknop, lyse-siv, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Brombær, almindelig fredløs, billebo-klaseskærm, bittersød natskygge, stor nælde, sump-snerre.

Vedplanter: Ask, dun-birk, vorte-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, grå-pil, hvid-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af sø med rørsump.

Afd. 228a (MOS – 4,40 ha), **afd. 228b** (SØ – 1,90 ha), **Fredsmaj**

§ 3-beskyttet sø og mose. Stor lavvandet lysåben sø omgivet af høje rørsumpe. Også ude i søen er der områder med rørsump. Området er overvejende omgivet af utilgængeligt krat.

Området ligger nær Sønderborg Bugt og er adskilt fra stranden ved en smal naturlig vold med bævreasp og krat. Også på volden er bevoksningen tæt, og havets muligheder for at påvirke området er begrænset.

En oprindelig sø blev engang tørlagt og anvendt som eng. En sluse blev lukket efter stormen i 1962, og samtidigt blev engen opgivet. Herefter genopstod søen.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, almindelig hundegræs, gul iris, kær-star, stiv star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Humle, billebo-klaseskærm, bittersød natskygge, stor nælde, snerle-pileurt, gærde-snerle, burre-snerre, sværtevæld, almindelig syre, kål-tidsel.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bævreasp, stilk-eg, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, grå-pil, hund-rose.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af stort utilgængeligt vådområde, som utvivlsomt har betydning for fugle.

Afd. 231a (SLE – ca. 0,2 ha), **afd. 231d** (SØ – 0,20 ha)

§ 3-beskyttede søer på slette. Den ene af søerne er litreret selvstændigt. De øvrige søer er vandhuller.

Området er hegnet og græsses af kvæg. Området tilsås med forskellige afgrøder, der ikke høstes, men lades tilbage som vinterføde for fugle og dyr. Området mellem vandhullerne ret tørt og domineret af trivielle græsser og tidsler. Der er spredte vedplanter, især ved vandhullerne.

Vandhullerne (8 i alt) blev anlagt i vinteren 1987/88 med henblik på at ophjælpe en bestand af løvfrø. De har åbne vandflader og uklart vand.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, almindelig hundegræs, almindelig hvene, gul iris, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, knop-siv, lyse-siv, vejbred-skeblad, kær-star, stiv star, høj sødgræs, almindelig sumpstrå.

Tokimbladede: Brombær, glat dueurt, eng-forglemmigej, gederams, almindelig høgeurt, almindelig hønsetarm, billebo-klaseskærm, hvid kløver, rød-kløver, mælkebøtte, bittersød natskygge, stor nælde, hvid okseøje, vand-pileurt, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, kruset skræppe, blød storkenæb, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, almindelig vandranunkel.

Vedplanter: Bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, engriflet hvidtjørn, hunde-rose.

Dyr: Padder: Løvfrø.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring og vedligeholdelse af vandhuller til glæde for løvfrø. Den nuværende drift af området fortsættes.

Afd. 233b (MOS – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Mose med et meget tilgroet vandhul, som er beskyttet af omgivende løvtræer og træer. Vandet er helt dækket af andemad.

Stedet er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, lyse-siv, vejbred-skeblad, kær-star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Almindelig bingelurt, brombær, glat dueurt, lådden dueurt, skov-galtetand, stor nælde, skvalderkål, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, sværtevæld, horse-tidsel, vandrøllike.

Vedplanter: Dun-birk, bøg, rød-el, grå-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille skovsø.

Afd. 235b (BØG 1966 – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø, som i syd og øst er beskyttet af bøge. Mod nord og vest er den lysåben. Der er alger i overfladen foruden andemad og enkelte åkander. På bredden findes mange tidsler og andre høje stauder.

Søen er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, grenet pindsvineknop, lyse-siv, vejbred-skeblad, kær-star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Brombær, filtet burre, kær-dueurt, lådden dueurt, billebo-klaseskærm, stor nælde, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, hvid åkande.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, grå-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille skovsø.

Afd. 243b (RGR 1965)

I den sydlige del af litraen foreslås oprettet en sø.

Afd. 251e (MOSE – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lysåben mose i en dal. I overfladen ses mange alger og flydeblade. Ved det meste af bredden findes en veludviklet rørsump.

Mosen er en potentiel ynglelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, gul iris, lyse-siv, høj-sødgræs, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Brombær, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, billebo-klaseskærm, vand-mynte, smalbladet mærke, bittersød natskygge, stor nælde, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende stor-kenæb, sværtevæld, almindelig syre, horse-tidsel, almindelig vandraunkel.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, stilk-eg, rød-gran, engriflet hvidtjørn.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose med åbent vand.

Afd. 252g (MOS – 1,10 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Mose sydøst for Fredsmaj. Den er omgivet af løvskov mod nord og nåleskov mod syd. Mosen er tæt bevokset med høje træer og buske.

I den østlige del af mosen ligger en sø på ca. 0,1 ha. Søen er en del beskyttet. Den har et lille parti åbent vand med mange flydeblade og er omkranset af en veludviklet rørsump.

Søen er en potentiel yngelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, almindelig hundegræs, gul iris, akselblomstret star, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Brombær, eng-forglemmigej, skov-galtetand, bittersød natskygge, stor nælde, burre-snerre, stinkende stor-kenæb, sværtevæld, almindelig syre.

Vedplanter: Dun-birk, stilk-eg, rød-el, engriflet hvidtjørn, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af tilgroet mose, som supplerer nærliggende vådområde (Fredsmaj).

Afd. 254c (MOS – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lille mose i en dal. Fra mosen løber en bæk til Fredsmaj.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille mose.

Afd. 255d (SØ – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø i den nordlige del af en heget mark ved Stenholthus. Ved søens ene ende står en stor pil, ellers er søen lysåben. Vandet er uklart. Der er ingen flydebladsplanter.

Den omgivende mark afgræsses af kvæg, som har adgang til søen.

Søen er en potentiel yngelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Gul iris, eng-rævehale, lyse-siv, vejbred-skeblad, almindelig sumpstrå.

Tokimbladede: Bellis, eng-forglemmigej, hvid kløver, sump-kællingetand, stor nælde, aften-pragtstjerne, kær-ranunkel, tigger-ranunkel, kruset skræppe, sværtevæld, horse-tidsel, trævlekrone.

Vedplanter: Rød-el, hvid-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø på en mark.

Afd. 255d (SØ – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø i den sydlige del af en heget mark ved Stenholthus. Søen er lysåben. Der er enkelte unge birke nær bredden.

Søen rummer en til dels særpræget vegetation (krebseklo, bukkeblad), som måske ikke er naturlig.

Den omgivende mark afgræsses af kvæg, som har adgang til søen.

Søen er en potentiel yngelokalitet for løvfrø.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, almindelig hvene, krebseklo, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehale, lyse-siv, vejbred-skeblad, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Bellis, bukkeblad, dunet dueurt, eng-forglemmigej, billebo-klaseskærm, hvid kløver, hvid okseøj, lav-ranunkel, tigger-ranunkel, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel.

Vedplanter: Vorte-birk, rød-el, engriflet hvidtjørn, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af sø på en mark.

Vadebæk / Klinting Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Større vandløb i skovens nordlige del. Undervejs passerer det engen i afd. 192a. Længden i skoven er 1500 m. I den sydlige del inden for skoven er vandløbet udbygget med stenværelse. Vandløbet modtager spildevand fra overløbsbygværker. Forureningsgraden er III.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop.

Tokimbladede: Vandstjerne *sp.*

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Iglar: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae* (bl.a. *Chironomus*), *Orthocladius*.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

Endeløs Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som er kommunalt i afd. 195 og 191. Bæk fra afd. 200, som løber ud i Vadebæk / Klinting Vandløb. Længden er 1700 m. Foreningsgraden er III.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb med udløb i Endeløs Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk i den nordvestlige del af skoven. Bækken løber først i afd. 205 og 203. Derpå følger en rørlagt strækning uden for skoven. Bækken kommer igen ind i skoven i afd. 195 og løber til Endeløs Bæk. Længden i skoven er 800 m. Foreningsgraden er II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemouridae*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*. Kvægmyg. Stankelben.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb i med udløb i Fredsmaj

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb i dal i den sydlige del af skoven. Vandløbet kommer fra mosen i afd. 254c. Undervejs passerer mosen i afd. 251c. Ved udløbet i Fredsmaj er forløbet lige. Længden er 800 m.

204 Made Skov

19,40 ha.

Lindbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb i den sydlige del af skoven. Kanaliseret beskyttet vandløb. Bredden er 1,25 m. Dybden er 20 cm. Vandet er klart. Bunden er fast med sten, grus og sand. Længden i skoven er 200 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*. Kvægmyg.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

205 Arnkil Skov

105,60 ha.

I skoven findes en koloni af fiskehejre (20 par i 1997). Endvidere er der ynglende stor flagspætte, bynkefugl, sivsanger (gullistet som opmærksomhedskrævende (X)) og pirol (rødlistet som sårbar (V)).

Afd. 266a (SLE – 29,10 ha), **afd. 266b** (KRT – 0,80 ha), **afd. 266c** (SØ – 0,50 ha), **afd. 278a** (STB – 3,20 ha), **afd. 278b** (STG – 0,60 ha), **afd. 278c** (SØ – 0,10 ha),

Arnkilshage, Arnkilsøre

Område med § 3-beskyttede søer og strandeng samt strand på spidsen af en halvø mellem Als Sund og Augustenborg Fjord. Området er fredet (ID 012700).

Størstedelen af området er en tidligere ager, som nu afgræsses af kvæg. Vegetationen er domineret af fløjlsgræs og tidsler. Den centrale del har en smule overdrevsagtig karakter.

I den nordlige del fandtes indtil for nylig en skydebane (øvelsesbane til håndgranater). Området er afsøgt for forsagere og splinter. Der står stadig en beskyttelsesmur.

På området findes flere vandhuller, hvoraf de største er litrerede selvstændigt. Kreaturerne har adgang til vandhullerne og bredderne er nedtrådte, men der forekommer dog fugttilknyttet vegetation. Nogle søer er etableret for nyligt af hensyn til løvfrø.

Halvøen har skrænter med væld ud mod havet. Mod vest findes en smal græsset kystskrænt med krat. Skrænten har i nogen grad overdrevsagtig karakter.

Mod nord er skrænten væsentligt mere åben og har her mere udpræget karakter af overdrev.

Neden for skrænten ved Arnkilsøre findes en sandet strandeng, som overskylles flere gange årligt.

Søen på strandengen er periodisk tørlagt. Søens vegetation er hovedsageligt kogleaks.

Løvfrø og vibe er på gullisten som opmærksomhedskrævende (X).

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok (skrænt), dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, draphavre (skrænt), smalbladet dunhammer, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle (skrænt), vellugtende gulaks (skrænt), tyndakset gøgeurt (skrænt), harril (strandeng), almindelig hundegræs (skrænt), kryb-hvene (skrænt), almindelig kamgræs, blågrøn kogleaks (strandeng), strand-kogleaks (strandeng), enkelt pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, knæbøjet rævehale, lyse-siv, manna-sødgræs, vejbred-skeblad, blågrøn star (skrænt), håret star (skrænt), rød svingel, strand-svingel (strandeng), tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Bellis (skrænt), blåhat (skrænt), høst-borst (skrænt), brombær (skrænt), almindelig brunelle (skrænt), lølfod (skrænt), håret høgeurt (skrænt), almindelig hønsetarm (skrænt), fin kløver (skrænt), hvid kløver, almindelig kongepen, strand-krageklo, almindelig kællingetand (skrænt), mælkebøtte (skrænt), smalbladet mærke, bidende ranunkel (skrænt), gåse-potentil (strandeng), krybende potentil (skrænt), lav ranunkel (skrænt), tigger-ranunkel, almindelig røllike (skrænt), sandkryb (strandeng), almindelig svinemælk (skrænt), ager-tidsel, lancet-vejbred (skrænt), strand-vejbred (strandeng), viol *sp.* (krat- eller skov-), tykbladet ærenpris.

Vedplanter: Ask (skrænt), bøg (skrænt), stilk-eg, skov-elm (skrænt), engriflet hvidtjørn, almindelig hyld (skrænt), gråpil, blågrøn rose (skrænt), slåen (skrænt), vedbend (skrænt).

Dyr: Padder: Løvfrø.

Fugle (ynglende): Strandskade, vibe.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af søer og strandeng samt udvikling af overdrevsagtig karakter på tidligere dyrket område ved fortsat græsning.

Afd. 271c (MOS – 0,60 ha), **afd. 271h** (STS – 0,40 ha)

§ 3-beskyttet strandsump og mose. Mosen er urørt skov. Saltpåvirket strandsump ved Augustenborg Fjord.

Ved vandet findes en smal strandbred domineret af tagrør med kogleaks. På en strandvold ses draphavre. Længere inde er tagrørene igen høje.

I overgangen til skovbrynet findes udgåede træer. Området erobres kun meget langsomt, om overhovedet af skoven.

Området har engang været eng, men det er længe siden, at den blev opgivet.

Gennem området løber Skelbæk.

Planter: Enkimbladede: Draphavre, sand-hjælme, strand-kogleaks, almindelig kvik, grenet pindsvineknop, røgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, grå bynke, kær-galtetand, hindbær, strand-mælde, stor nælde, vand-pileurt, dag-pragtsjerne, gærde-snerle, burre-snerre, ager-svinemælk, ager-tidsel, muse-vikke.

Vedplanter: Ask, bøg, stilk-eg, almindelig hyld, slåen.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af strandsump, som overlades til fri succession. Området er delvist udlagt som urørt skov.

Skelbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk i skovens østligste del. Den kommer fra Arnkil Maj og har udløb til Augustenborg Fjord gennem mosen i afd. Afd. 271c. Bredden er 1,5 m. Dybden er 50 cm. Bunden er blød og sandet. Vandet er klart. Længden i Arnkil Skov er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Døgnfluer: *Baetis*.

Vårfluer: *Ecclisopteryx*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Snegle: Almindelig mosesnegl, *Bithynia*, skivesnegle. Muslinger: Ærtemusling.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B0 (biologisk værdifuldt vandløb uden fiskeinteresser). Målsætningen er ikke opfyldt.

206 Arnkil Maj

12,10 ha.

Skelbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb i den vestlige del af skoven. Længden i skoven er 400 m. Vandløbet fortsætter til Arnkil Skov, hvor det er beskrevet.

207 Midtskov

5,60 ha.

I den østlige del af skoven findes fem vådområder, hvoraf kun de to sydligste opfylder den nedre grænse for § 3-beskyttelse. Der er foretaget lukning af grøfter.

Afd. 345g (ASK 1989 – ca. 0,5 ha)

§ 3-beskyttede moser. Urørt skov. To vådområder i askeskov. Begge områders udstrækning er tæt på den nedre grænse for § 3-beskyttelse.

Planter: Enkimbladede: Gul iris, røgræs.

Tokimbladede: Korsknapp, stor nælde, lav ranunkel, skov-skræppe.

Vedplanter: Ask.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af små askemoser. Urørt skov.

208 Fredskov

13,30 ha.

Vandløb i den østlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt (måske amtsligt) vandløb. Vandløb, som kommer ud af et rør på grænsen mellem afd. 347d og 346e og herfra løber mod nord. Vandløbet er tørt i perioder. Lejet er stort og stenet og har et godt fald. Længden i skoven er 400 m. Forureningsgraden er II
Vandløbet fortsætter til den sydlige kanal om Mjang Dam.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Døgnfluer: *Baetis*, *Paraleptophlebia*.

Slørvinger: *Leuctra*, *Nemoura*.

Døgnfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

209 Rønhave Skov

5,00 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

211 Hartsø Strand

3,90 ha.

Afd. 400a (STG – 3,90 ha)

§ 3-beskyttet strandeng og sø. Strandeng bag dige ved Flensborg Fjord. Området rummer flere naturtyper. Der findes en sandstrand, en lav sydvendt kystskrænt og flade slåede arealer oven for skrænten. Arealerne oven for skrænten har overdrevsagtig karakter.

På skrænten findes noget flyvesand og områder med rynket rose.

I den østlige del ligger en lille sø, som blev udgravet i 1991. Umiddelbart øst for søen findes udløbet fra Hartsø.

Planter: Karsporeplanter: Engelsød.

Enkimbladede: Bølget bunke, draphavre, fløjlgræs, vellugtende gulaks, sand-hjælme, almindelig hvene, almindelig kvik, skov-løg, marehalm, almindelig rajgræs, eng-rapgræs, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Almindelig agermåne, brombær, grå bynke, engelskgræs, strand-fladbælg, græsbladet fladstjerne, gedearms, håret høgeurt, blå-klokke, gul kløver, almindelig kongepen, vild kørvel, spyd-mælde, mælkebøtte, almindelig pimpinelle, krybende potentil, rejnfan, rødknæ, almindelig røllike, stor skjaller, kruset skræppe, ager-snerle, gærdesnerle, gul snerre, lyng-snerre, bidende stenurt, strandarve, strandsennep, ager-tidsel, lancet-vejbred.

Vedplanter: Bævreasp, dun-birk, stilk-eg, contorta-fyr, gråris, engriflet hvidtjorn, øret pil, hunde-rose, rynket rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af strandeng med overdrevsagtig karakter. Den hidtidige pleje fortsættes.

Udløbet fra Hartsø

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Udløb fra den tørlagte Hartsø. Inde i landet findes et pumpeværk (det er tvivlsomt om det stadig er i brug). Vandløbets bredde er 2,5 m. Dybden er 80 cm. Længden gennem distriktets område er 70 m. Vandet er lidt uklart. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Iglar: *Erpobdella*, *Helobdella*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Dovenfluer: Dovenflue.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*. Glansmyg: *Ptychoptera*.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

213 Dybbøl

194,30 ha. Området er fredet (ID 777000).

Afd. 417a (MOS – 2,00 ha), Viemosen

§ 3-beskyttet mose. Mose umiddelbart nord for Vemmingbund. Mosen er heget sammen med et omgivende overdrev (afd. 417b).

Mosen er lysåben og har en åben vandflade. Der er ingen vedplanter.

Vandet er klart. Der er alger i overfladen. Mange planter stikker op gennem vandet. Der er nogle store startuer.

Det omgivende overdrev afgræsses af kvæg, som har adgang til mosen.

I sidste halvdel af forrige århundrede blev der foretaget arkæologiske udgravninger i mosen af Conrad Engelhardt, som tidligere havde arbejdet i Nydam Mose.

Planter: Enkimbladede: Almindelig kamgræs, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehale, lyse-siv, vejbred-skeblad, håret star, kær-star, stiv star, almindelig sumpstrå.

Tokimbladede: Bellis, eng-forglemmigej, vand-klaseskærm, hvid kløver, vand-mynte, stor nælde, vand-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, kær-snerre, sump-snerre, ager-tidsel, almindelig vandranunkel, glat vejbred.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af lysåben mose ved fortsat græsning.

Afd. 417b (SLE – 8,90 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. Hegnet sydvendt overdrev omkring Viemose. Overdrevet er anført som slette. Det ligger på skråninger, der omkranser mosen.

Overdrevet er lysåbent. Der er ingen vedplanter. Hist og her er der fugtige væld.

Ved besøget blev af typiske overdrevsarter kun set kamgræs og håret høgeurt, men kamgræs var til gengæld meget almindelig.

Græsningen sker med kvæg, som har adgang til mosen.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Almindelig hundegræs, almindelig, hvene, almindelig kamgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, lyse-siv, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Bellis, almindelig brunelle, almindelig fredløs, almindelig fuglegræs, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, hvid kløver, rød-kløver, almindelig kællingetand, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, gærdesnerle, ager-tidsel, horse-tidsel, trævlekrone, glat vejbred, lancet-vejbred.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Tilvejebringelse af overdrev af højere kvalitet ved fortsat græsning.

Afd. 420f (ASK 1943 – 0,30 ha)

Urørt skov. Lille stævningsskov med mange blomster, bl.a. hulrodet lærkespore og flere gøgeurter.

Afd. 428a (SKR – 7,60 ha), afd. 428b (STR – 1,40 ha)

Skrænten er urørt skov. Det drejer sig om en stejl sydvendt skrænt ud mod Vemmingbund med overdrevsagtige partier. Foroven går Gendarmstien.

Både langs skræntens krone og på selve skrænten findes en del tæt krat. Flere steder ses kratbevoksede fald dannet ved udskridning af plastisk ler. I nogle af faldene er der væld.

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok.

Enkimbladede: Almindelig hundegræs, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, hyldebladet baldrian, blåhat, eng-brandbæger, brombær, grå bynke, cikorie, glat dueurt, lådden dueurt, almindelig fredløs, følfod, skov-galtetand, gederams, vild gulero, almindelig høgeurt, håret høgeurt, vellugtede kamille, nælde-klokke, gul kløver, hvid kløver, rød-kløver, almindelig knopurt, stor knopurt, vild kørvel, stor nælde, gåse-potentil, rejnfan, rødknæ, almindelig røllike, butbladet skræppe, gærde-snerle, burre-snerre, høj stenklover, stokrose, ager-svinemælk, almindelig syre, ager-tidsel, lancet-vejbred.

Vedplanter: Dun-birk, stilk-eg, skov-elm, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, hæg, fugle-kirsebær, grå-pil, hvid-pil, hunde-rose, selje-røn, slåen, snebær, vedbend, ær.

214 Nydam Mose

3,00 ha. Området er fredet (ID 784200).

Området var sø i jernalderen. Informationstavler ved landevejen syd for mosen og ved Nydamhus beskriver mosens jordlagstruktur og arkæologiske fund, der (hidtil) er gjort i mosen.

De fleste fund stammer fra distriktets nordvestlige areal, partiet nærmest Nydamhus.

Hvis det skulle blive nødvendigt at vælge mellem optimering af bevaringsforholdene for oldsager på den ene side og pleje af naturtilstanden på den anden side, vil bevaringen af oldsager komme i første række.

Afd. 450b (ENG – ca. 1,90 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Hegnet eng (dellittra) nordvest for Nydamhus. Engen er delt i to dele af en frahegnet vandfyldt grøft i den centrale laveste del.

På engen findes mange lyse-siv. Der er ingen vedplanter. Der er høje stauder langs grøften.

Bunden er ret tør. Ved grøften er der et meget lille område med frit vand omgivet af fugtig græs-bund.

Afgræsningen sker med kvæg. Kreaturerne har adgang over grøften på en træbro ved det nordlige skel.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Gul iris, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, røgræs, lyse-siv, stiv star, rød svingel, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Hyldebladet baldrian, bellis, eng-brandbæger, glat dueurt, lådden dueurt, almindelig firling, eng-forglemmigej, mark-forglemmigej, gederams, skov-galtetand, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, hvid kløver, sumpkællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, almindelig syre, ager-tidsel, trævlekrone, glat vejbred.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af eng ved fortsat græsning.

Afd. 450b (ENG – ca. 1 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Hegnet eng (dellittra) noget sydøst for Nydamhus. Engen skråner svagt fra en sti i nordøst ned til en frahegnet vandfyldt grøft i sydvest.

Ud over enkelte rød-el nær det nordvestlige hegn er der ingen vedplanter. Bunden er noget fugtig ved grøften, men der er intet frit vand.

Afgræsningen sker med heste.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Gul iris, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, røgræs, lyse-siv, vejbred-skeblad, næb-star, stiv star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Eng-brandbæger, almindelig firling, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, hvid kløver, sumpkællingetand, almindelig mjødurt, mælkebøtte, stor nælde, dag-pragtsjerne, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, almindelig syre, ager-tidsel, glat vejbred.

Vedplanter: Rød-el.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af eng ved fortsat græsning.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb gennem engene i Nydam Mose. Længden i og ved distriktets områder er sammenlagt 200 m. Forureningsgraden er III.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

308 Avnbøl Sned

43,80 ha.

Afd. 290b (BIR 1978 – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet mose. Ret ung birkeskov på sumpet bund. Skovbunden er et morads af høje stauder som nælder og bregner. Der er intet frit vand. Der er grøfter uden vand.

Planter: Enkimbladede: Almindelig hundegræs, gul iris, rørgræs, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, skov-galtetand, hindbær, almindelig høgeurt, bittersød natskygge, stor nælde, dag-pragtsjerne, skvalderkål, burre-snerre, dunet steffensurt, horse-tidsel.

Vedplanter: Ask, dun-birk, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, engriflet hvidtjørn, rød-gran, almindelig hyld, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Tilvejebringelse af fugtig birkeskov. Vandstanden hæves ved lukning af grøfterne. Det urskovsagtige præg er en kvalitet, og der bør ikke udtyndes.

309 Bøffelkobbøl

14,00 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

310 Skodsbøl Skov

85,30 ha. Skoven grænser i nord op til EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 64 – Flensborg Fjord & Nybøl Nor.

Skov på frodig lerbund. I omgivelserne er der teglværker.

Afd. 307b (SLE – 6,90 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. Hegnet område mellem skoven i øst og et træbælte i vest med teglværksindustri på den anden side. I nord ligger ikke-hegnede dele mellem Nybøl Nor og en sti.

Der findes spredte træer og buske. I nordvest danner vedplanterne små krat.

Tæt ved skoven i sydøst findes et lille fugtigt område med en smule åbent vand.

Vegetationen bærer præg af tidligere gødskning. Som overdrev betragtet er kvaliteten svingende, men generelt findes meget kamgræs. Andre typiske overdrevsarter er vellugtende gulaks, eng-brandbæger, rødknæ og hund-rose.

Der ses enkelte små tuer af gul engmyre. Sådanne tuer forekommer oftest på strandenge og kystnære overdrev.

Området afgræsses af kvæg.

Planter: Enkimbladede: Vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, skov-kogleaks, sø-kogleaks, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, lyse-siv, toradet star, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Bellis, eng-brandbæger, almindelig brunelle, kær-galtetand, almindelig høgeurt, billebo-klaseskærm, gul kløver, hvid kløver, jordbær-kløver, rød-kløver, almindelig kællingetand, mælkebøtte, hvid okseøj, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, gærde-snerle, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, glat vejbred, lancet-vejbred.

Vedplanter: Blomme, rød-el, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, kirsebær, hund-rose, almindelig røn, ær.

Dyr: Gul engmyre.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Vedligeholdelse og forbedring af kystnært overdrev ved fortsat græsning.

Afd. 309e (SLE – 4,10 ha), **afd. 309j** (ENG – 2,00 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Eng øst for den ældre del af skoven. Den sydlige del er hegned og har kode som slette på nuværende skovkort. Der er enkelte fugtige partier. Der står en træække langs en grøft. Vegetationen bærer præg af tidligere gødskning. Afgræsningen sker med kvæg.

Den nordlige del er frahegnet. Den er ret fugtig og domineret af lyse-siv.

Planter: Enkimbladede: Almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, grenet pindsvineknap, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehale, lyse-siv, kær-star, rød svingel, manna-sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Almindelig brunelle, kær-galtetand, hjortetrøst, almindelig høgeurt, almindelig hønsetarm, vellugtende kamille, gul kløver, hvid kløver, rød-kløver, almindelig kællingetand, vild kørvel, mælkebøtte, stor nælde, hvid okseøj,

gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, butbladet skræppe, stinkende storkenæb, sumpkarse, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, trævlekrone, glat vejbred, lancet-vejbred.

Vedplanter: Stilk-eg, rød-el, almindelig hvidtjørn, grå-pil, hvid-pil, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: Sydlige del: 2. Nordlige del: 4.

Målsætning: Sydlige del: Bevaring og udvikling af eng ved fortsat græsning. Nordlige del: Bevaring af eng med høje græsagtige planter.

Afd. 309f (MOS – ca. 0,5 ha)

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Dellitra omgivet af afd. 309g. Ret tør mose i en sænkning med stejle sider. Der er buske på skrænterne. I bunden af sænkningen er der spredte buske.

Planter: Enkimbladede: Mose-bunke, almindelig hundegræs, eng-rørhvene.

Tokimbladede: Brombær, lådden dueurt, ager-tidsel.

Enkimbladede: Ask, stilk-eg, engriflet hvidtjørn, grå-pil, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose. Urørt skov.

Afd. 309f (MOS – ca. 1 ha)

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Dellitra mellem afd. 309a og 309g. Ret tør, lysåben mose. Vegetationen er især høje stauder.

Gennem mosen går en grøft med spildevands-lignende vand.

Planter: Enkimbladede: Røgræs, grenet pindsvineknop, tagrør.

Tokimbladede: Lådden dueurt, stor nælde, almindelig syre, ager-tidsel.

Vedplanter: Grå-pil.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose. Urørt skov.

Afd. 309f (MOS – ca. 0,4 ha), Afd. 309h (SØ – ca. 0,15 ha)

§ 3-beskyttede søer og mose. Mosen er urørt skov. Både søerne og mosen er dellitraer. Vådområde med to søer øst for den ældre skovs bryn. Mod øst ligger en heget eng.

Søerne åbne vandflader. De er kunstige, og Skodsbølgårdbæk går uden om bassinerne.

Søernes bredder og mosen er et ufremkommeligt morads af høje stauder.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, eng-rørhvene, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Grå bynke, lådden dueurt, stor nælde, gærde-snerle, kær-svinemælk.

Vedplanter: Hvid-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af vådområde med søer og mose.

Afd. 309h (SØ – ca. 0,05 ha)

§ 3-beskyttet sø. Dellitra i den østlige del af 309g. Lille sø omgivet af tæt, skyggende krat.

Planter: Enkimbladede: Mose-bunke, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, manna-sødgræs.

Tokimbladede: Brombær, lådden dueurt.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn, grå-pil, vedbend.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø.

Skodsbølgårdbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløbet passerer vådområdet beskrevet under afd. 309f. Længden på og ved distriktets område er 1100 m.

311 Skelde Folekobbel

29,90 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

Afd. 315b (REL 1945)

Urørt skov. Der er sket lukning af grøfter. Lukningen kunne være mere grundig, bl.a. er vandet brudt igennem et sted.

312 Skelde Kobbelskov

73,10 ha.

Afd. 320b (REL 1915 – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Smuk våd sumpskov. Der er afløb i en grøft mod syd. Grøften er lukket, men spærringen overskyldes om vinteren.

Mosens våde partier er domineret af iris og kær-star.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne.

Enkimbladede: Mose-bunke, gul iris, rørgræs, lyse-siv, akselblomstret star, kær-star.

Tokimbladede: Lådden dueurt, eng-forglemmigej, krybende læbeløs, bittersød natskygge, eng-nellikerod, stor nælde, lav ranunkel, skovmærke, skov-skræppe, burre-snerre, stinkende storkenæb, sværtevæld, vandkarse.

Vedplanter: Ask, rød-el, almindelig hvidtjørn.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af våd sumpskov. Urørt skov.

313 Opholdsarealer Iler Strand

1,30 ha. Ingen § 3-beskyttede områder. Området grænser i nord op til EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 64 – Flensborg Fjord & Nybøl Nor.

Rinkenæs Skovpart

1.468,60 ha.

I flere af skovene ved Flensborg Fjord findes bjergsalamander (rødlisteret som sjældnen (R)). Denne salamander foretrækker typisk ganske små vandhuller, oftest under 0,01 ha. Flertallet af vandhuller med bjergsalamander er derfor ikke § 3-beskyttet. I beskrivelsen er samtlige vandhuller på distriktet, hvor der foreligger oplysning om forekomst, nævnt.

Uden for yngletiden opholder salamanderen sig på land i kortere eller længere afstand fra sit vandhul. Af denne grund er der nedenfor medtaget salamander-vandhuller, der ligger nær skovbrynene, men som egentligt ligger uden for distriktets område. I sådanne tilfælde er der potentiel mulighed for at træffe salamanderen på distriktets område, selv om den skjuler sig godt.

301 Roden Skov

145,30 ha. Skoven ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten).

Habitatområdet rummer atlantisk bøgeskov på surbund samt bøgeskov med skovmærke.

I skoven er der mulighed for at genoprette den naturlige hydrologi i flere områder. Distriktet har foretaget en systematisk gennemgang af skoven for at se, hvor der umiddelbart kan gendannes en række små vandhuller. Nogle steder efterlades lavningerne som pollenhuller. Desuden er der udpeget områder, hvor der i forbindelse med slutafvikling af den eksisterende bevoksning skal lukkes grøfter. I disse områder vil nåletræ blive afløst af ask, el eller åben vandflade.

Afd. 3010a (BØG 1929 – 1,20 ha), **afd. 3010b** (MOS – 0,80 ha), **afd. 3011b** (EL 1976 – 0,30 ha), **afd. 3011c** (ASK 1964 – 0,30 ha), **Rodensø**

§ 3-beskyttet mose. Afd. 3010a og 3010b er urørt skov. Mose, som er tæt bevokset med pil og andre vedplanter. Den centrale del af mosen er noget lysåben. De ydre dele er birke- og elleskov. Træerne er gennemgående høje.

I store dele af mosen er der meget vand i bunden. De vådeste partier er den centrale del.

Af gøgeurter findes tyndakset gøgeurt.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, tyndakset gøgeurt, almindelig hundegræs, gul iris, grenet pindsvineknop, lyse-siv, kær-star.

Tokimbladede: Angelik, hyldebladet baldrian, spring-balsamin, brombær, knoldet brunrod, lådden dueurt, skov-galtetand, hjortetrost, almindelig høgeurt, kragefod, løgkarse, almindelig mjødurt, feber-nellikerod, stor nælde, aften-pragstjerne, almindelig skjolddrager, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, kær-svovlrod, almindelig syre.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, hestekastanje, engriflet hvidtjørn, grå-pil, ær.

Mosser: Tørvemos.

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af artsrig tilgroningsmose. Det tilstræbes at gøre området mere vådt.

Afd. 3027a (ENG – 1,30 ha), **Dyrmose**

§ 3-beskyttet fersk eng. Eng omgivet af løvskov. Bortset fra yderpartierne er der ingen høje vedplanter.

Størstedelen af engen er ret tør. Helt i syd er der et lidt fugtpræget område.

Engen afgræsses af kvæg (tyrekalve).

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok.

Enkimbladede: Fløjlsgræs, almindelig hundegræs, almindelig hvene, gul iris, almindelig kamgræs, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, lyse-siv, kær-star, rød svingel, høj sødgræs.

Tokimbladede: Bellis, almindelig brunelle, græsbladet fladstjerne, stor fladstjerne, hvid kløver, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, hvid snorre, almindelig syre, ager-tidsel.

Vedplanter: Bøg, engriflet hvidtjørn, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af lysåben eng ved græsning.

Afd. 3047a (SØ – 0,20 ha), Gåsedam

§ 3-beskyttet sø. Tre damme i en skovdal med tværgående dæmninger. Området har tilløb af en bæk, som kommer nordfra. De har afløb via stigborde.

Ved besøget var øvre og nedre dam uden vand og bestod af et morads af nælder.

Mellemste dam er meget beskyttet og dækket af andemad. Vandet kommer via et rør, som ved øvre søs stigbord tapper det meste af vandet i bækken.

Vest om dammene går en ”by-pass” rende med lille vandføring.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, gul iris, grenet pindsvineknap, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Hvid anemone, almindelig bingelurt, brombær, stor nælde, skovmærke, burre-snerre, stinkende storke-næb, tandrod, vorterod.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, hassel, engriflet hvidtjørn, grå-pil, hvid-pil, ribs, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Vandløb i den sydlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb gennem afd. 3038, 3045 og 3046. Længden i skoven er 700. Vandløbet fortsætter til Spejldam og Store Dam. Forureningsgraden er II.

Dyr: Fladorme: *Dugesia*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Nemoura*.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*, *Prodiamesa*, *Tanypodinae*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb i den centrale del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som fra afd 3012 løber gennem asken i afd. 3015, 3017 og 3024. Længden er 700 m.

Vandløb i den østlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk i skovklædt dal. Den løber i grænsen mellem afd. 3032 og 3034, 3040, 3039, 3042, 3043. Undervejs passerer den Gåsedam. Længden i skoven er 1200 m. Vandløbet fortsætter til Store Dam. Forureningsgraden er II.

Dyr: Fladorme: *Dendrocoelum*.

Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Prodiamesa*, *Tanypodinae*. Kvægmyg: Bl.a. *Ceratopogo*. Limoniidae: *Dicranota*. Stankelben.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B0 (biologisk værdifuldt vandløb uden fiskeinteresser). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb i den nordlige del af skoven

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som udgør et tilløb til Rodensø. Undervejs passerer afd. 3003 og 3004. Længden i skoven er 400 m.

302 Adsbøl Dam

4,10 ha.

Skoven er hegned og anvendes som græsningsskov (kvæg).

Afd. 3054d (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Lille lavvandet sø med afløb til Fiskbæk, som løber neden for en skrænt. Bredderne er lysåbne, men i omgivelserne er der store træer.

Kvæget i skoven har adgang til søen.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, krybhvene, rørgræs, lyse-siv.

Tokimbladede: Lav ranunkel, sumpkarse, horse-tidsel.

Vedplanter: Stilk-eg..

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø.

Afd. 3054e (VLB – 0,10 ha), Fiskbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Snoet å i bunden af en dal. Der er rester efter en mølle. Længden i skoven er 400 m. Vandet er lidt uklart. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: ledorme: Bækorm.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopp, vandbænkebidder.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*, *Sericostoma*.

Tovingede: Dansemyg: *Tanopydinae*. Kvægmyg. *Limoniidae*: *Dicranota*.

Bløddyr: Snegle: Almindelig Mosesnegl, *Bithynia*, huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

303 Sø- og Lystskovarealerne

76,20 ha.

Afd. 3055a (SØ – 0,30 ha), Hollænderdam, afd. 3055b (MOS – 0,60 ha), afd. 3056a (SØ – 4,20 ha), Store Dam, Kujborgdam, Ørreddammen, afd. 3056b (MOS – 5,00 ha), afd. 3049d (SØ – 0,10 ha), Spejldam, afd. 3056g (REL – 0,40 ha), afd. 3057b (EL 1944 – 0,20 ha), afd. 3059a (EL 1878 – 1,10 ha), Øen, afd. 3059b (EL 1941 – 1,40 ha), afd. 3059c (MOS – 1,00 ha), afd. 3060b (SØ – 1,10 ha)

§ 3-beskyttede søer og moser. Området (bortset fra Hollænderdam) ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten). Afd. 3059a og b er urørt skov.

Området er et mosaikagtigt kompleks af karpedamme og kanaler samt omgivende dæmninger og moser nordvest for Slotssøen.

Dammene er anlagt sidst i 1800-tallet. De tømmeres for vand, når karperne fanges.

Langs dammene er der veludviklede rørsumpe.

Moserne er træklædte med megen skygge.

I Kujborg Dam findes spidsbladet vandaks (rødlistet som sårbar (V)).

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, enblomstret flitteraks, almindelig hundegræs, krybhvene, gul iris, skov-kogleaks, kærmysse, grenet pindsvineknop, almindelig rapgræs, rørgræs, kær-star, høj sødgræs, tagrør, spidsbladet vandaks

Tokimbladede: Hvid anemone, angelik, brombær, knoldet brunrod, lådden dueurt, eng-forglemmigej, følfod, skovgaltetand, hindbær, hjortetrost, humle, almindelig høgeurt, kattehale, løgkarse, almindelig mjødurt, smalbladet mærke, bittersød natskygge, feber-nellikerod, stor nælde, snerle-pileurt, aften-pragstjerne, bidende ranunkel, lav ranunkel, butbladet skræppe, skvalderkål, gærde-snerle, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkeknæb, almindelig syre, ager-tidsel, kål-tidsel, lancet-vejbred.

Vedplanter: Ask, bævreasp, bøg, stilk-eg, rød-el, hassel, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, rød kornel, småbladet lind, bånd-pil, grå-pil, hvid-pil, ribs, hunde-rose, vedbend, ær.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3058b (SØ – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet sø. Søen ligger i et fredet område (ID 014100). Søen ligger desuden i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten).

Sø på hegnet mark. Søen er helt lysåben uden vedplanter. Der er en smal bræmme af fugt-tilknyttede planter.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, sø-kogleaks, enkelt pindsvineknop, almindelig rajgræs, lyse-siv, rød svingel, manna-sødgræs.

Tokimbladede: Eng-forglemmigej, mark-forglemmigej, hvid kløver, vand-pileurt, lav ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig syre, glat vejbred.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af sø.

Afd. 3062b (MOS – 0,10 ha), afd. 3062c (EL 1888 – 0,70 ha), afd. 3063a (SØ – 16,50 ha), afd. 3063b (MOS – 0,80 ha), Slotssøen

§ 3-beskyttet sø og mose. Søen ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten).

Større sø med mosepartier langs bredderne. En stor del af omgivelserne er plejede (slotspark, haver, mv.).

Søen var oprindeligt et nor. Omkring 1620-1630 blev søen afskåret fra Nybøl Nor ved anlæg af to dæmninger.

Søen har en stor åben vandflade. Der er afløb i øst til et moseområde mellem søen og Nybøl Nor (beskrevet under afd. 3064a og 3065a).

Søen er med hensyn til sigtedybde noget atypisk i forhold til andre søer. I 1999 steg sigtedybden nemlig om sommeren fra lidt over 1 m til 2,5 m sent på sommeren for derpå at falde til lidt under 1,5 m om efteråret. I andre søer ses ellers en høj algeproduktion med tilhørende ringe sigtedybde sent på sommeren.

Årsagen til sensommerens større sigtedybde er en stor udbredelse af undervandsplanter. Planterne optager næringsstoffer, især phosphor, der så ikke står til rådighed for algerne. Desuden virker planterne stabiliserende på bunden, så ophvirvling af bundmateriale mindskes. Planternes udvikling er størst hen på sommeren.

Udviklingen i søen har i de senere år været gennemgående positiv, men er påvirket af klimatiske forhold. Sigtedybden er bedst i nedbørsfattede år, hvor udvaskningen af næringsstoffer fra omgivelserne er forholdsvis lille.

Skal sigtedybden forbedres også i mere nedbørsrige år, må phosphorbelastningen formindskes yderligere, f.eks. ved forbedret kloakering.

Der er spredte rørskove ved søens bredder. Ved rørskovene findes lidt flydebladsvegetation.

Mosepartierne langs bredderne består af rørsump samt lidt skyggefuld ellemose med høje gamle træer. Ellemosen er ret fugtig, men der er intet frit vand.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, almindelig hundegræs, gul iris, skovkogleaks, kær-star, tagrør.

Tokimbladede: Glat dueurt, lådden dueurt, kær-guldkaar, hindbær, hjortetrøst, almindelig høgeurt, almindelig mjødurt, bredbladet mærke, bittersød natskygge, stor nælde, skvalderkål, gærde-snerle, sump-snerre, almindelig syre, ager-tidsel, kål-tidsel, muse-vikke, hvid åkande.

Vedplanter: Ask, vorte-birk, rød-el, hestekastanje, engriflet hvidtjørn, ribs, ær.

Dyr: Ynglende knopsvane.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af parkagtig sø. I videst muligt omfang støttes bestræbelserne på at skabe bedre miljøkvalitet i søen.

Afd. 3064a (SØ – 1,40 ha), **afd. 3064b** (MOS – 5,70 ha), **afd. 3065a** (SØ – 1,90 ha), **Østersø**, **afd. 3065b** (MOS – 5,10 ha), **Salteng**

§ 3-beskyttede søer og moser. Området har tidligere været en del af Nybøl Nor (jf. Slotssøen). I dag er området en mosaik af søer og moser. Der er holme med eg.

De største søer har åbent vand og er omgivet af rørsumpe. De mindre søer er dækket af andemad og bevokset med tagrør.

Mosepartierne er højt bevoksede med mange buske og træer.

Søerne udgør afløbet fra Slotssøen. Den sydøstlige ende ligger nær en dæmning ved Nybøl Nor.

Der findes en pumpestation ved dæmningen.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, gul iris, liljekonval, majblomst, grenet pindsvineknop, akselblomstret star, kær-star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, brombær, glat dueurt, hindbær, almindelig mjødurt, vand-mynte, bittersød nat-skygge, feber-nellikeroed, stor nælde, aften-pragtstjerne, almindelig skjolddrager, burre-snerre, sump-snerre, dunet stef-fensurt, stinkende storkenæb, almindelig syre, tykbladet ærenpris.

Vedplanter: Ask, rød-el, almindelig gedeblad, hassel, hestekastanje, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, kvalkved, grå-pil, hvid-pil, hunde-rose, ær.

Dyr: Fugle (fouragerende): Skarv.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af vådområde med mange arter.

Afd. 3057c (VLB – 0,10 ha), **afd. 3059d** (VLB – 0,60 ha), **afd. 3088a** (VLB – ca. 0,5 ha), **Alfsbæk**

§ 3-beskyttet vandløb. Slynget bæk hovedsageligt i Dyrehaven. Undervejs passerer Handkes Dam i afd. 3098a. Den løber ud i Slotssøen. Længden i skovene er 1600 m. Forureningsgraden er I-II.

Planter: Tokimbladede: Smalbladet mærke.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Nemoura*.

Biller: Stor klobille, strømklobille.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*, *Tanypodinae*. Glansmyg: *Ptychoptera*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B0 (biologisk værdifuldt vandløb uden fiskeinteresser). Målsætningen er opfyldt.

Vandløb gennem Hollænderdam

§ 3-beskyttet vandløb. Længden på distriktets område er 200 m. Undervejs passerer Hollænderdam. Vandløbet fortsætter til Store Dam. Forureningsgraden er III.

Dyr: Fladorme: *Dendrocoelum*.

Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidder.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Prodiamesa*, *Tanypodinae*. Kvægmyg: Bl.a. *Ceratopogo*. *Limoniidae*: *Dicranota*. Stankelben.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

Vandløb fra Store Dam til Slotssøen

§ 3-beskyttet vandløb. Afløb fra Store Dam langs skellet til distriktets område. Længden er 150 m.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Afløb fra Slotssøen

Slotssøens afløb foregår gennem de langstrakte søer i afd. 3064 og 3065. Der er intet egentligt vandløb.

304 Over- og Nederstjernen

34,00 ha. Nederstjernen grænser i øst op til EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 64 – Flensborg Fjord & Nybøl Nor.

Vandløb i den nordlige del af Nederstjernen

§ 3-beskyttet vandløb. Længden er 500 m.

305 Dyrehaven

114,00 ha. Langt størstedelen af skoven ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten). Kun de to sydlige afdelinger 3130 og 3131 ligger udenfor. Habitatormådet rummer atlantisk bøgeskov på surbund samt bøgeskov med skovmærke.

Et større område omkring Hingstbjerg er udpeget i Naturskogsstrategien dels som urørt skov og dels som arealer med plukhugst.

Distriktet vil foretage en systematisk gennemgang af skoven for at afgøre hvor og hvornår hævning af vandstanden kan gennemføres. Nogle konkrete arealer er sat på planen for særlig drift.

Afd. 3090b (SLE – ca. 0,1 ha), Tildes Dam

§ 3-beskyttet sø. Søen ligger i et fredet område (ID 014100). Frahegnet, lysåben sø på en afgræsset mark. Søen ligger i en sænkning. Der er høje stauder på skrænterne. I syd er der afløb via et stignbord. Afløbet er i øvrigt rørlagt.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, lyse-siv, manna-sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Filtet burre, grå bynke, lådden dueurt, lav ranunkel, almindelig syre.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, almindelig røn.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø. Affald fjernes.

Afd. 3092a (BØG 1895 – ca. 0,2 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø, som ligger omkring en grøft nær skovvejen i vest. Den er dannet for nylig ved lukning af afløbet i øst. Søen har åbent vand mellem høje træer, hvoraf mange er stormfældet. Ud over træerne er der små øer i vandet.

Den egentlige sumpvegetation er ringe udviklet og er domineret af få arter (bregner og lyse-siv).

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv, skov-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, enblomstret flitteraks, grenet pindsvineknop, rørgæs, lyse-siv, høj sødgræs.

Tokimbladede: Filtet burre, skov-galtetand, hindbær, stor nælde, lav ranunkel, skovmærke, butbladet skræppe, burre-snerre, stinkende storkenæb, almindelig syre, tandrod.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-gran, kristtorn.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af skovsø. Træerne i vandet vil formodentligt gå ud og måske vælte. Sammen med de allerede væltede træer vil området få urskovsagtig karakter.

Afd. 3098a (SØ – 0,30 ha), Handkes Dam

§ 3-beskyttet sø. Sø i en dal opstemmet af en dæmning i øst. Afløbet er via et stignbord ved dæmningen. Søen er overvejende lysåben. På bredden er der høje træer.

Der er ingen flydebladsplanter ud over lidt andemad samt alger i den vestlige del. Vandet er klart og fyldt med vandpest. Mod vest er der rørsump.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, kryb-hvene, gul iris, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, lyse-siv, høj sødgræs, tagrør, vandpest.

Tokimbladede: Brombær, hindbær, hjortetrøst, smalbladet mærke, stor nælde, rejnfan, burre-snerre, stinkende storke-næb.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedebled, engriflet hvidtjørn, grå-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3116c (ENG – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Lille skoveng domineret af røgræs og lyse-siv. Bunden er leret og ret fugtig.

Planter: Enkimbladede: Mose-bunke, røgræs, lyse-siv.

Tokimbladede: Korsknep, almindelig mjødurt, stor nælde, eng-nellikerod, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig syre, kær-tidsel, kål-tidsel.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af fin lille skoveng, gerne ved høslæt.

Afd. 3127a (EL 1940 – 1,50 ha), Hejremose

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Ellesump i bugtet dal med en slyngende å (Skovbækken).

Træerne er høje og skyggende. I den centrale del findes lysåbne partier. Vegetationen i bunden udgøres for en stor dels vedkommende af høje græsagtige planter.

I den vestlige del står nogle tuer af kæmpe-star (rødlister som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, almindelig hundegræs, gul iris, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, kæmpe-star, kærstar, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Brombær, skov-galtetand, hjortetrøst, humle, almindelig høgeurt, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, stor nælde, aften-pragstjerne, butbladet skræppe, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storke-næb, almindelig syre, tandrod.

Vedplanter: Ask, rød-el, elm, almindelig gedebled, engriflet hvidtjørn, grå-pil, ribs, ær.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Urørt skov.

Afd. 3088a (VLB – ca. 0,5 ha), Alfsbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Snoet bæk, som er beskrevet under Sø- og Lystskovarealerne (afd. 3057c).

Afd. 3088a (VLB – ca. 0,5 ha), Afd. 3288a (VLB – ca. 0,1 ha), Skovbækken

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som nogenlunde følger grænsen mellem Dyrehaven og Rinkenæs Skov. Den opstår som Margrethe Søes afløb. Undervejs passerer den Benedikte Sø, Ingrid Sø og Hejremose. Bunden er fast. Længden i skovene er 2000 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Fladorme: *Dugesia*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*, *Heptagenia*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Nemoura*.

Biller: Bækbille, stor klobille, strømklobille.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*, *Prodiamesa*, *Tanypodinae*. Kvægmyg. *Limoniidae*: *Dicranota*.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

306 Rinkenæs Skov

275,20 ha. Skoven ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten).

Habitatområdet rummer atlantisk bøgeskov på surbund samt bøgeskov med skovmærke.

Afd. 3145a (ORE – 0,50 ha), afd. 3153a (ORE – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. De to litraer er adskilt af Lerpottevej.

Overdrev omgivet af overvejende løvskov. Langs skovvejen og på området øst for skovvejen står enkelte buske. Ved det sydlige hjørne findes et vandløb, som løber til Margrethe Sø. Området afgræsses af heste.

Typiske overdrevsplanter er vellugtende gulaks og almindelig kamgræs.

Skov-gøgelilje er set for nogle år siden.

Planter: Enkimbladede: Fløjlsgræs, (skov-gøgelilje), almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, almindelig rajgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, lyse-siv.

Tokimbladede: Almindelig brunelle, gul fladbælg, almindelig hønsetarm, hvid kløver, rød-kløver, almindelig løvefod, stor nælde, hvid okseøj, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig syre, ager-tidsel, kål-tidsel, glat vejbred, gærdevikke.

Vedplanter: Ask, almindelig gedeblad, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, slåen.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af overdrev ved fortsat græsning.

Afd. 3148a (ORE – 3,30 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. Overdrev omgivet af løvskov. Området er delt af Ravnsrosevej.

To frahegnede vandhuller er dækket med pileurt. Derudover findes der fugtige grøfter uden vand. Området græsses af kvæg.

Typiske overdrevsplanter er vellugtende gulaks, almindelig kamgræs, eng-brandbæger og rødknæ.

Planter: Enkimbladede: Fløjlsgræs, vellugtende gulaks, almindelig kamgræs, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehale, lyse-siv, rød svingel.

Tokimbladede: Bellis, eng-brandbæger, brombær, eng-forglemmigej, følfod, skov-galtetand, almindelig høgeurt, almindelig hønsetarm, hvid kløver, rød-kløver, vand-pileurt, krybende potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, almindelig syre, ager-tidsel, glat vejbred, lancet-vejbred.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, engriflet hvidtjørn, grå-pil, slåen, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Tilvejebringelse af artsrigt overdrev ved fortsat græsning.

Afd. 3161a (MOS – 0,90 ha), Ravnsrose

§ 3-beskyttet mose. Mose omgivet af løvskov. Der er mange træer og buske i mosen. De centrale dele er lysåbne.

Mosens centrale del består af tørvemos over fugtig bund. Der er kun lidt frit vand. Der er mange planter i overfladen (mosser, mv.). Der er intet afløb.

Mosen er karakteristisk i forhold til skovens andre vådområder ved at rumme et indslag af planter i den næringsfattige del af kærserien.

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv, elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Blåtop, bredbladet dunhammer, gul iris, sø-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig rajgræs, lyse-siv, næb-star, tagrør.

Tokimbladede: Brombær, hindbær, kragefod, stor nælde, porse, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, burre-snerre, hvid snerre, kær-svovlrod, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, vandnavle.

Vedplanter: Stilk-eg, rød-el, hassel, grå-pil.

Mosser: Almindelig jomfruhår, filt-knopmos, tørvemos.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af næringsfattig mose med hængesæk under udvikling.

Afd. 3164a (ENG – 0,50 ha), Ridebanen, afd. 3168a (SØ – 4,60 ha), Margrethe Sø, afd. 3168b (MOS – 4,00 ha), afd. 3168c (ENG – 2,00 ha)

§ 3-beskyttet sø, mose og fersk eng. Stor sø omgivet af mose og eng. Området ligger overvejende i løvskov. Mod nord ligger marker med andet ejerforhold.

Søen har tilløb i den vestlige del. Afløbet (Skovbækken) er i den østlige ende. Søen har store åbne vandflader. Sine steder er der alger i vandoverfladen. Langs bredden findes rørsumpe og mange buske.

Mosedelen udgør søens umiddelbare omgivelser, især mod syd, samt en ø i søen. Nær søen er mosen meget fugtig.

Engdelene ligger på skrånende terræn syd for mosedelen. Engdelene er ret tørre. Gennem engdelene går en skovvej. I dette område er der særdeles fine lokaliteter med gøgeurter. Hvert år foretages optællinger. I 2000 var antallet af maj-gøgeurt over 5000.

Både mosen syd for søen og engdelene er hegnede. Efter gøgeurternes afblomstring sidst i juli slås arealerne, hvorefter der sættes kreaturer ud. Denne plejemetode sikrer frøspredningen. Kreaturenes nedtrædning af frøene anses for at være en fordel for gøgeurternes formering.

I søen findes spidsbladet vandaks (rødlistet som sårbar (V)).

Gøgeurterne er skov-gøgelilje, maj-gøgeurt og tyndakset gøgeurt.

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok, dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, skov-gøgelilje, maj-gøgeurt, tyndakset gøgeurt, almindelig hundegræs, gul iris, almindelig kamgræs, grenet pindsvineknop, eng-rottehale, eng-rævehale, lyse-siv, kærstar, rød svingel, høj sødgræs, tagrør, spidsbladet vandaks.

Tokimbladede: Angelik, brombær, lådden dueurt, gul fladbælg, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, skov-galtetand, almindelig hønsetarm, hvid kløver, rød-kløver, vand-mynte, stor nælde, hvid okseøje, fersken-pileurt, lav ranunkel, hvid snerre, sump-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, almindelig syre, tandrod, ager-tidsel, trævlekrone, lancet-vejbred, gærde-vikke.

Vedplanter: Ask, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, engriflet hvidtjørn, grå-pil, hunde-rose, almindelig røn.

Dyr: Insekter: Græsrandøje.

Fugle (ynglende): Gråand, knopsvane.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 1.

Målsætning: Bevaring af artsrigt vådområde, idet den nuværende pleje og registrering fortsættes. Der henvises desuden til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3167a (ORE – 1,20), afd. 3170a (ORE – 6,90 ha), Humlebjerg, afd. 3190c (ORE – 0,30 ha)

§ 3 beskyttet overdrev.

Afd. 3167a er kuperet. Der er spredte ege. Afd. 3170a er ret kuperet. Der er spredte bukse.

Området græsses af kvæg. Hegningen omfatter Humlebjerg Sø og den nordlige del af Anne Marie Sø samt græsningsskoven afd. 3170d.

Typiske overdrevsarter er vellugtende gulaks, almindelig kamgræs, eng-brandbæger, håret høgeurt, rødknæ og hunde-rose.

Den lille afd. 3190c ved Ingrid Sø er uegnet og har karakter af plæne.

Planter: Enkimbladede: Vellugtende gulaks, (skov-gøgelilje), almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, lyse-siv, rød svingel.

Tokimbladede: Bellis, eng-brandbæger, brombær, almindelig høgeurt, håret høgeurt, hvid kløver, rød-kløver, bidende ranunkel, rødknæ, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, lancet-vejbred.

Vedplanter: Stilk-eg, almindelig gedeblad, almindelig, hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: Afd. 3167a og 3170a: 2. Afd. 3190c: 4.

Målsætning: Bevaring og udvikling af overdrev ved fortsat græsning. Af hensyn til mulig forekomst af gøgeurter bør den årlige slåning foretages senere på året end hidtil. Afd. 3190c: Bevaring af nuværende tilstand.

Afd. 3170b (SØ – 0,50 ha), Humlebjerg Sø, afd. 3170c (SØ – 1,10 ha), Anne Marie Sø

§ 3-beskyttede søer. To opstemmede, lysåbne søer adskilt ved en lille dæmning. Søerne har forskelligt vandspejl, men er ellers ens i naturbillede. Anne Marie Søes dæmning i syd krydses af Humlebjergstien.

Vandet er forholdsvis klart. Der er megen flydebladsvegetation. Omgivelserne er græsningsskov og overdrev (afd. 3170a) med buske langs vandet.

Kvæget på overdrevet har adgang til Humlebjergh Sø og den nordlige del af Anne Marie Sø.

I søerne findes spidsbladet vandaks (rødlistet som sårbar (V)).

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, kryb-hvene, gul iris, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, lyse-siv, kær-star, almindelig sumpstrå, høj sødgræs, spidsbladet vandaks, vandpest.

Tokimbladede: Angelik, brombær, sump-forglemmigej, hvid hestehov, smalbladet mærke, vand-mynte, stor nælde, vand-pileurt, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, stinkende storkenæb, ager-tidsel, horse-tidsel, kål-tidsel, vandnavle.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, rød-el, engriflet hvidtjørn, grå-pil, hunde-rose.

Dyr: Fugle (ynglende). Knopsvane.

Fugle (fouragerende): Fiskehejre.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3171a (SØ – 1,10 ha), Benedikte Sø

§ 3-beskyttet sø. Opstemmet sø omgivet af løvskov. Søen er overvejende lysåben med en stor åben vandflade. I vest læner store træer sig ud over vandet.

I nord er der tilløb af en bæk fra Margrethe Sø. I den sydlige ende findes en dæmning. Her findes afløbet via et stigningsbord.

Eneste flydebladsvegetation er lidt andemad nær bredderne. I øst og nord findes kantvegetation med iris og dunhammer.

I skoven tæt ved søen findes skov-hullæbe.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, skov-hullæbe, almindelig hundegræs, gul iris, majblomst, lyse-siv, kær-star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, lådden dueurt, almindelig fredløs, hvid hestehov, vand-mynte, stor nælde, krybende potentil, lav ranunkel, almindelig skjolddrager, gærde-snerle, burre-snerre, stinkende storkenæb, almindelig syre, horse-tidsel.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, engriflet hvidtjørn, grå-pil, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3176b (REL 1976 – 0,40 ha)

§ 3-beskyttet mose. Ellemose med unge plantede træer. Forholdene er ret lysåbne. Der er mange høje planter. Bunden er ret tør uden frit vand.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, lyse-siv.

Tokimbladede: Angelik, brombær, stor nælde, dag-pragtsjerne, burre-snerre, hvid snorre, dunet steffensurt, ager-tidsel.

Vedplanter: Rød-el, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Tilvejebringelse af fugtig ellemose. Grøfterne lukkes når det kan koordineres med etablering af mere fugtige forhold i afd. 3175.

Afd. 3179a (SLE – 5,30 ha), afd. 3183a (SLE – 6,20 ha)

Afgræssede sletter. På området foregår siden 1996 forsøg med forskellige driftsformer på parceller. Formålet er at belyse udpining af tidligere dyrkede områder til overdrevsagtige partier. Der sker fjernelse af biomasse ved afgræsning og høslæt, men samtidigt findes parceller med andre driftsformer, såsom udsåning af græsser og kløver. Der er også en sammenligningsparcel.

Ved forsøgets begyndelse var det en udbredt opfattelse, at udpining af næringsrige jorder ville favorisere bredbladede ukrudtsarter som nælder, tidslær og skræpper. Denne forventning synes ikke opfyldt, idet disse ukrudter ikke er specielt fremherskende i dag. På den anden side er typiske over

drevsplanter heller ikke fremherskende. Forsøget skal fortsætte en længere årrække, før der kan konkluderes.

Afd. 3190a (SØ – 0,30 ha), Ingrid Sø, afd. 3190d (MOS – 0,40 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Opstemmet sø omgivet af løvskov. I nordvest findes en lille strimmel med et plæneagtigt overdrev (beskrevet under afd. 3170a). Søen er overvejende lysåben.

I nord er der tilløb fra Benedikte Sø. I sydvest er der tilløb af en bæk, som fører vand fra området nær Ravnsrose og fra Anne Marie Sø. I sydøst er der afløb (Skovbækken) via et stignord.

Der er mange vandplanter. I øst er der en veludviklet kantvegetation.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, gul iris, rørgræs, lyse-siv, høj sødgræs, kær-star.

Tokimbladede: Angelik, brombær, filtet burre, glat dueurt, almindelig høgeurt, almindelig mjødurt, bittersød natskygge, stor nælde, vand-pileurt, bidende ranunkel, skovmærke, stinkende storkenæb, almindelig syre, vandnavle.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, almindelig gedebled.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til planens beskrivelse af drift af karpedamme.

Afd. 3288a (VLB – ca. 0,1 ha), Skovbækken

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb beskrevet under Dyrehaven.

Afd. 3288a (VLB – ca. 0,4 ha), Hundsbjerg Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som på tre strækninger kommer gennem sydlige områder i skoven. Den samlede længde inden for skoven er 1200 m. I det øvre løb er forureningsgraden II-III, i det nedre løb II.

Dyr: Fladorme: *Dugesia*.

Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Igler: *Erpobdella*.

Krebsdyr: Vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Nemoura*.

Biller: Strømklobille.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Plectrocnemia*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Tanypodinae*. Kvægmyg.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

Afd. 3288a (VLB – ca. 0,3 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk, som løber fra afd. 3160 til Ingrid Sø. Undervejs passerer den sletterne i afd. 3179. Siden modtager den afløbet fra Anne Marie Sø. Længden er 1300 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Døgnfluer: *Baetis*, *Paraleptophlebia*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Nemoura*.

Biller: Bækbille, stor klobille, strømklobille.

Vårfluer: *Limnephilidae*, *Plectrocnemia*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Tanypodinae*. Kvægmyg.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

Tilløb til Margrethe Sø

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som kommer fra afd. 3157 nær Ravnsrose. Undervejs passerer det afd. 3155, overdrevet beskrevet i afd. 3145a samt afd. 3164 inden udløbet i Margrethe Sø. Længden er 1000 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Fladorme: *Dugesia*.

Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Tanypodinae*. *Limoniidae*: *Dicranota*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Tilløb til tilløbet til Margrethe Sø

§ 3-beskyttet vandløb. Tilløb til ovennævnte vandløb. Det kommer fra afd. 3162 og 3165. Længden er 400 m.

Tilløb til Skovbækken

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som kommer fra afd. 3186 og 3193. Længden er 600 m.

Tilløb til Skovbækken

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som kommer fra afd. 3198 og 3197. Længden er 600 m.

307 Buskmose Skov

82,60 ha. Langt størstedelen af skoven ligger i EU-habitatområde nr. 83 (Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov) og i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 68 (Skoven ved Gråsten). Udenfor ligger kun afd. 3227b i syd.

Habitatområdet rummer atlantisk bøgeskov på surbund samt bøgeskov med skovmærke.

Afd. 3214a (SLE – 6,20 ha), afd. 3214c (SLE – 2,60 ha), Tustoft Maj

Stor slette, som afgræsses af kvæg. Der foreligger et projekt med åbning af vandløb over arealet. Dette projekt vil blive afsluttet.

Afd. 3214b (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Lille vandhul på Tustoft Maj. På bredden står nogle træer og buske. Det meste af overfladen er dækket af andemad. Vandet er uklart.

Kvæget har adgang til søen, og bredderne er nedtrådte.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, kær-star, almindelig sumpstrå.

Tokimbladede: Eng-forglemmigej, rød-kløver, vand-mynte, stor nælde, lav ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig syre, ager-tidsel.

Vedplanter: Almindelig hyld, slåen, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø på afgræsset slette.

Hundsberg Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Bæk, som langs skovens vestlige og nordlige bryn. Den er beskrevet under Rinkenæs Skov. Længden i og ved Buskmose Skov er 1400 m.

Tilløb til Hundsberg Bæk

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb fra afd. 3208. Det løber gennem Buskmose til Hundsberg Bæk i skellet. Længden er 500 m

314 Helligsø

15,00 ha. Området er fredet (ID 257200).

Afd. 3406a (SØ – 4,60 ha), **afd. 3406b** (MOS – 4,70 ha), **afd. 3406e** (STG – 2,20 ha), **Helligsø**

§ 3-beskyttet sø, mose og strandeng. Lysåben saltvandspåvirket sø bag en tange langs Flensborg Fjord. Søen er omgivet af mose og strandeng. Ind mod land findes afgræssede skråninger.

I 1944 blev området inddiget med et 200 m langt dige og afvandet med landbrugsformål for øje.

Efterhånden satte jordbunden sig til 50-60 cm under normal vandstand. Selvom der hele tiden blev pumpet vand ud, var det efterhånden kun muligt at dyrke græs.

I 1990 blev området erhvervet. Derpå blev pumpen slukket, en del af diget blev fjernet, og der blev gravet 3 m bred og 20 m lang kanal ud til fjorden, så saltvand kunne trænge ind.

Søen har en stor åben vandflade. Den er meget lavvandet; overalt er dybden under 1 m. Ved normal vandstand er søens areal 3-4 ha, men ved højvande kan det være op til 7,5 ha. I hver tidevandsperiode, hvor vandstanden normalt svinger 35 cm, udskiftes 2/3 af søens vand. Dette bevirker, at vandet altid er frisk og næringsrigt.

Der er rørsumpe på lange strækninger af søbredden, især mod nord, men ellers er kantvegetationen svagt udviklet. Saltvandet er med til at begrænse tilvækst af tagrør. Efterhånden udvikles en egentlig strandengsflora. Den oprindelige ferske vegetation forsvinder dog ikke helt og aldeles, idet der siver grundvand ud fra skråningerne.

Typiske strandengsplanter er strand-annelgræs, harril, strand-kogleaks, strand-asters, tætblomstret hindebæger og smalbladet kællingetand.

Der er kun få vedplanter i søens umiddelbare nærhed. Der findes nogle ved afløbet og langs Gendarmstien.

Omgivelserne mod land har overvejende andet ejerforhold. Det drejer sig om skrænter, der afgræsses af får. Fårene har adgang til vådområderne ved søen.

Under efterårstrækket bruger mange vandfugle Flensborg Fjord som korridor mellem Østersøen og Vadehavet. Dette træk kan bl.a. iagttages fra Gendarmstien ved Helligsø. Især edderfugle er markante.

Pibeand er på rødlisten som sårbar (V).

Rødben, vibe og hættemåge er på gullisten som opmærksomhedskrævende (X).

Gravand, gråand, knopsvane, krikand, troland, pibeand, edderfugl og toppet skallesluger er på gullisten som nationale ansvarsarter (AT).

Skarv er på gullisten som national ansvarsart (AY/AT).

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Strand-annelgræs, harril, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, strand-kogleaks, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Strand-asters, brombær, grå bynke, hvidmelet gåsefod, tætblomstret hindebæger, eng-kabbeleje, smalbladet kællingetand, prikbladet perikon, skarntyde, gærde-snerle, almindelig syre, ager-tidse, horse-tidse, muse-vikke.

Vedplanter: Vorte-birk, stilk-eg, rød-el, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, hund-rose.

Dyr: Fisk: Ål, ålekvabbe, skrubbe, tangspræl, kutling, hundestejle.

Fugle (ynglende): Blishøne, knopsvane, gråand, gravand, toppet skallesluger, strandskade, rødben, vibe.

Fugle (fouragerende): Skarv, fiskehejre, krikand, troland, pibeand, taffeland, edderfugl, hvidklire, mudderklire, almindelig ryle, stor præstekrave, hættemåge.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af eng og lagune-sø ved fortsat ekstensiv græsning. Der er indgået aftale med Sønderjyllands Amt om vedligeholdelse af åbningen i strandvolden, så saltvand kan trænge ind i søen.

401 Areal v. Munkemølle

0,70 ha. Området er fredet (ID 024300).

Afd. 4067a (SØ – 0,10 ha), **afd. 4067b** (EL 1979 – 0,60 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Opstemmet dam omgivet af en mose med høje træer. Gendarmstien går på dæmningen.

Dammens centrale del ligger lysåbent. Ved bredderne er der skygge fra træerne.

Vandets overflade er uren med alger og nedfaldne plantedele. Der er enkelte flydeblade.

Dammens tilløb er en å i en erosionskløft nordfra. Der er afløb via en rist midt på dæmningen og et stigbord ved dæmningens østlige ende. Neden for dæmningen findes en turbine ved en sti ned mod Flensborg Fjord.

Dammens omgivende mose er tæt bevokset med høje træer og høj vegetation. Bunden er fugtig og ufremkommelig.

Planter: Enkimbladede: Kors-andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, almindelig hvene, gul iris, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, kær-star, stiv star, top-star, tagrør, svømmende vandaks, vandpest.

Tokimbladede: Angelik, krybende baldrian, brombær, lådden dueurt, eng-forglemmigej, skov-galtetand, hindbær, almindelig høgeurt, kattehale, vild kørvel, småbladet milturt, almindelig mjødurt, stor nælde, dag-pragtstjerne, febernellikerod, lav ranunkel, skvalderkål, butbladet skræppe, burre-snerre, stinkende storkenæb, almindelig syre, vandrøllike.

Vedplanter: Ask, blomme, stilk-eg, rød-el, ær, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, grøn pil, solbær, vedbend.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af gammel mølledam. Der frembringes udsigt fra Gendarmstien ud over fjorden ved stævning af elletræer i søkanten ved islæg.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Å, som passerer mølledammen. Længden på distriktets område er 40 m (20 m oven for dammen, 20 m nedenfor). Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Regnorme: Bækorm.

Krebsdyr: Ferskvandstangloppe, vandbænkebidere.

Slørvinger: *Nemoura*.

Vårfluer: *Hydropsyche*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Prodiamesa*, *Tanypodinae*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

402 Kelstrup Fredskov

68,50 ha.

I skoven findes kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)). Planten er ikke nødvendigvis knyttet til § 3-områder.

I skoven findes også bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 4229a (ÆGR 1946)

I den nordlige dellitra findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 4233a (BØG 1908)

I det nordvestlige hjørne findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 4236b (ASK 1991 – 0,50 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lysåben mose i dal med en å. Træerne er unge.

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, rørgræs, lyse-siv.

Tokimbladede: Brombær, stor nælde, lav ranunkel, burre-snerre, sumpkarse.

Vedplanter: Ask, stilk-eg, almindelig gedeblad, kvalkved, slåen.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose i ådal.

Afd. 4239a (EG 1962)

I det sydvestlige hjørne findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 4247a (BØG 1971)

I litraen findes to vandhuller. I begge huller findes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 4247b (ENG – 0,20 ha), afd. 4248c (ENG – 0,30 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Eng i skovens udkant. Mod nordvest fortsætter engen i græsarealer med andet ejerforhold.

Distriktets eng skråner fra skoven i syd ned til en sænkning, som tidligere blev udfyldt af en sø. Både skrånningen og sænkningen er tørre, men i sænkningen findes tørlagte fugt-tilknyttede planter. Søen rummede bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Øst for engen findes en dæmning i skovbrynet. Gennem dæmningen er der gravet en passage, hvorigennem søen er blevet tømt.

Engen er hegnet sammen med arealerne hos naboen. Inde hos naboen findes stadig en sø.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, almindelig hundegræs, almindelig hvene, grenet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, eng-svingel, rød svingel, lyse-siv, vejbred-skeblad.

Tokimbladede: Eng-brandbæger, glat dueurt, stor fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig hønsetarm, hvid kløver, almindelig kællingetand, vand-mynte, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, sanikel, nøgle-skræppe, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, trævlekrone, skov-viol, tykbladet ærenpris.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn, hvid-pil.

Dyr: Græsrandøje.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af eng i så fugtig tilstand som muligt. I det omfang der kan opnås enighed med naboen om at genskabe søen i skellet vil dette blive gennemført.

Afd. 4250d (ASK 1934 – 0,50 ha), Smørhullet

§ 3-beskyttet mose. Tæt bevokset askemose i en ret smal, bugtet dal. Omgivelserne er især nåleskov, men om den nedre sydlige del findes bøgeskov.

Træerne i mosen er høje, og der er megen skygge. Bundvegetationen er høj.

I dalen går en tør mudret grøft. I den nedre del af dalen er der lidt mere fugt og vand i grøften.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, grenet pindsvineknop, høj sødgræs.

Tokimbladede: Filtet burre, brombær, skov-galtetand, stor nælde, lav ranunkel, skovmærke, burre-snerre.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-gran, hassel, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, vedbend, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Bevaring af askemose i slugt.

Afd. 4251b (ASK 1944 – ca. 0,6 ha)

§ 3-beskyttet mose. Nordlig dellitra. Askemose ved skovens skel. Træerne er høje og skyggende. Vegetationen rummer mange nælder. Området skråner ned mod skellet. Bunden er fugtig. Der er grøfter, der er vandførende eller meget fugtige.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Stor konval, høj sødgræs.

Toblostmstrede: Småblomstret balsamin, skov-galtetand, løgkarse, feber-nellikerod, stor nælde, skovmærke, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, tandrod.

Vedplanter: Ask, bøg, almindelig hyld, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af typisk askemose.

Afd. 4251b (ASK 1944 – ca. 0,4 ha), afd. 4251c (ASK 1895 – 0,30 ha), Hønsnap Skov afd. 684a (ASK 1879 – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet mose. Afd. 4251b er en sydlig dellitra. Mosen består af gammel fugtig askeskov på begge sider af Skelbæk, som udgør grænsen mellem Kelstrup Fredskov i nord og Hønsnap Skov i syd. Nord for åen går Frueskovvej.

På begge sider af Skelbæk skræner skoven stejlt ned mod åen. Træerne er høje og skyggende. I skovbunden er en del krat.

Der er flere væld. Sine steder er bunden meget fugtig.

I området findes der spredt mange store tuer af kæmpe-star (rødlistet som sjældnen (R)). Nogle af tuerne findes i krat på sydsiden af åen, men der er også tuer langs Frueskovvej.

I området findes også tyndakset star (rødlistet som sjældnen (R)).

Planter: Karsporeplanter: Ager-padderok, elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Firblad, fløjlsgræs, stor konval, rørgræs, akselblomstret star, kæmpe-star, kær-star, tyndakset star, skov-svingel, manna-sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Hvid anemone, angelik, hyldebladet baldrian, spring-balsamin, brombær, skov-burre, glat dueurt, lådden dueurt, rosen-dueurt, nordlig lund-fladstjerne, skov-fuglegræs, skov-galtetand, gederams, hjortetrøst, almindelig høgeurt, eng-kabbeleje, korbær, løgkarse, almindelig mjøduert, stor nælde, feber-nellikerod, dag-pragtsjerne, aks-rapunsel, skov-salat, skovmærke, skvalderkål, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, tandrod, kær-tidsel, kål-tidsel, læge-ærenpris.

Vedplanter: Ask, skov-elm, hassel, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, spids-løn, selje-pil, almindelig røn, ær.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af fugtig askeskov med interessant flora.

Afd. 4724a (KRT), Det Vilde Hjørne

I den vestlige del tæt ved skovens bryn findes et vandhul. I vandhullet findes bjergsalamander (rødlistet som sjældnen (R)). Området er administrativt fredet.

Afd. 4724c (ASK 1912 – ca. 0,8 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose i en smal markant dal med meget stejle sider. Den sydøstligste del af litraen hører ikke med til det beskyttede område (det beskyttede område ender ved et vandløb på tværs af litraen). Træerne i dalen er høje.

I dalen findes et vandløb, som i den øvre del af dalen er delvis tørt. Langs dalens sider findes vandrige væld, ofte med okker. De sumpede områder med okker ved vældene er sine steder nærmest bundløse.

Spredt langs åen findes mange tuer af kæmpe-star (rødlistet som sjældnen (R)). På et mindre område er kæmpe-star bestandsdannende.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, enblomstret flitteraks, lyse-siv, kæmpe-star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Angelik, småblomstret balsamin, brombær, lund-fladstjerne, skov-galtetand, smalbladet mærke, stor nælde, lav ranunkel, burre-snerre, stinkende storkenæb, tandrod.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, kristtorn, ær, vedbend, ær.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af markant ådal med stejle sider og væld samt interessant flora.

Afd. 4253a (VLB – ca. 0,3 ha), Skelbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Å med strømmende vand ved skovens sydlige grænse. En del af strækningen går i grænsen mellem Kelstrup Fredskov og Hønsnap Skov.

Åen slynger sig i en dal under høje træer. Brinkerne er ofte stejle. I den østlige del af skoven passeres askemosen, som er beskrevet under afd. 4251b. Længden ved skoven er 1100 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Leuctra*, *Nemoura*.

Billier: Stor klobille, strømklobille.

Vårfluer: *Agapetus*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.
Tovingede: Dansemyg: *Orthocladus*, *Prodiamesa*. Kvægmyg.
Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

I zoner omkring Skelbækken lades skoven urørt, dog sikres fri strømning i vandløbet.

Afd. 4253a (VLB – ca. 0,3 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Å med strømmende vand. Den kommer ind i skoven ved det nordvestlige bryn (afd. 4232) og løber til Skelbæk.

Åen slynger sig i en dal under høje træer. Brinkerne er ofte stejle. Undervejs løber åen gennem mosen i afd. 4236b. Længden i skoven er 800 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Leuctra*, *Nemoura*.

Biller: Stor klobille, strømkløbille.

Vårfluer: *Agapetus*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladus*, *Prodiamesa*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

Afd. 4253a (VLB – ca. 0,2 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Å med strømmende vand. Den kommer ind i skoven ved det vestlige bryn (afd. 4238) og løber til ovennævnte tilløb til Skelbæk.

Åen slynger sig i en dal under høje træer. Brinkerne er ofte stejle. Længden i skoven er 400 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Brachyptera*, *Leuctra*, *Nemoura*.

Biller: Stor klobille, strømkløbille.

Vårfluer: *Agapetus*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladus*, *Prodiamesa*. Kvægmyg.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet A (særligt naturvidenskabeligt interesseområde). Målsætningen er opfyldt.

Afd. 4253a (VLB – ca. 0,3 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb i markant dal i skovens nordlige del.

I den østlige del er vandløbet delvis tørt. Vandløbet passerer engen i afd. 4248c og askemosen i afd. 4724c. Undervejs i dalen modtages vand fra vandrige væld i dalens sider. Længden i skoven er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Planter: Tokimbladede: Smalbladet mærke.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Tovingede: Dansemyg: *Chironiminae*, *Orthocladus*, *Tanypodinae*. Sommerfuglemyg.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Afd. 4253a (VLB – ca. 0,01 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som afgrænser den beskyttede del af askemosen i afd. 4724c mod sydøst. Længden i skoven er 50 m.

Nedenstrøms skoven passerer vandløbet skellene til to af parcellerne i Rønshovedskovene.

Planter: Tokimbladede: Smalbladet mærke.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstangloppe.

Tovingede: Dansemyg: *Chironiminae*, *Orthocladus*, *Tanypodinae*. Sommerfuglemyg.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb, som kommer fra skovens centrale del og løber i en dal til Skelbæk. Undervejs passerer afd. 4244, 4243 og 4242. Længden er 500 m.

404 Kelstrup Plantage

330,70 ha.

Afd. 4313a (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Sø omgivet af tæt bevoksede bredder med træer og buske, der igen er omgivet af birkeskov. En smule af søen i vest ligger uden for distriktets område.

Vandet er meget tilgroet med padderokker. Kun langs bredderne er der en brømme med åbent vand. Vandet er uklart.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok.

Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, vejbred-skeblad.

Tokimbladede: Hindbær, sværtevæld, kær-svovlrod.

Vedplanter: Dun-birk, stilk-eg, engriflet hvidtjørn, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af tæt bevokset sø.

Afd. 4337a (MOS – 5,30 ha), afd. 4338a (MOS – 5,50 ha), Kelstrup Mose

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Tæt bevokset mose med høje træer og buske. Der er få, spredte lys-åbne partier.

Fugtighedsforholdene er vekslende, men gennemgående ret tørre.

Planter: Karsporeplanter: Fjerbregne, bredbladet mangeløv.

Enkimbladede: Blåtop, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, lyse-siv, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, brombær, knoldet brunrod, glat dueurt, almindelig fredløs, kær-galtetand, hindbær, stor nælde, burre-snerre, stinkende storke næb, kær-svovlrod, ager-tidsel.

Vedplanter: Dun-birk, bævreasp, stilk-eg, rød-gran, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, hvid-pil, almindelig røn.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af tilgroet mose. Urørt skov.

Afd. 4339b (MOS – 0,40 ha), afd. 4339c (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø og mose. Sø og mose omgivet af høje graner.

Søen har tilsyneladende været oprenset for nylig. På bredderne ligger megen kvas, og en stor del af vegetationen har ruderatagtigt præg (følfod, tidsler, mv.). I vandet er der mange alger, små flydeblade og sumpstrå, men der er dog en åben vandflade. Vandet er mørkt.

Mosen er tæt bevokset med pil og birk. Buskadset mod nordøst er højt og ufremkommeligt. Der er fugt i bunden.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, gul iris, eng-rørhvene, lyse-siv, vejbred-skeblad, næb-star, almindelig sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Angelik, skov-brandbæger, glat dueurt, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, følfod, kær-galtetand, almindelig hanekro, almindelig høgeurt, kattehale, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, stor nælde, bi-dende pileurt, dag-pragtstjerne, burre-snerre, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, tormentil.

Vedplanter: Dun-birk, almindelig hyld, grå-pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af nuværende tilstand med åben sø og mose med tæt buskads.

Afd. 4351a (NOB 1998 – ca. 0,05 ha)

§ 3-beskyttet sø. Lille lysåbent vandhul i hegnet nyplantning. Bredderne er stejle. Der er græs og tørvemos i vandet, men dog store åbne vandflader. Omgivelsernes vegetation er høje stauder med lyse-siv som dominerende. Vegetationen er artsfattig.

Planter: Enkimbladede: Kryb-hvene, lyse-siv.

Tokimbladede: Brombær, almindelig fredløs, gederams, hindbær.

Vedplanter: Dun-birk.

Mosser: Tørvemos.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille sø i nyplantet nåleskov.

Afd. 4301a (VLB – ca. 3,5 ha), Gejl Å

§ 3-beskyttet vandløb. Amtsvandløb. Bredt reguleret vandløb. Langs åen er der en åben bræmme. Længden i skoven er 3200 m. Forureningsgraden er III.

Mod vest fortsætter vandløbet til Bommerlund Plantage.

Der er forefindes et vandløbsregulativ for Gejl Å. Dette pålægger friholdelse af en 8 m bred zone på hver side af åen til brug for amtets oprensningsmateriel. Amtets oprensning af åen har været kraftigere end nødvendigt, hvorfor der er truffet aftale om at søge bevaret et mere slynget sommerløb i bunden af åløbet.

Planter: Enkimbladede: Grenet pindsvineknop, vandpest.

Tokimbladede: Smalbladet mærke, vandstjerne *sp.*

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae* (bl.a. *Chironomus*), *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychotera*. Kvægmyg.

Bløddyr: Snegle: Almindelig mosesnegl, *Bithynia*, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

Distriktet vil påse, at slåning og opgravning i fremtiden foretages nænsomt og miljøvenligt i overensstemmelse med ovennævnte aftale.

Afd. 4301a (VLB – ca. 0,2 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Reguleret vandløb ved skovens nordlige bryn. Længden ved skoven er 1400 m. Vandløbet kommer forbi søen i afd. 4313a, Kelstrup Mose og mosen i afd. 4339b, hvor der er tilslutning til Gejl Å.

Afd. 4301a (VLB – ca. 0,2 ha), Søndermosevandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Reguleret vandløb gennem Kelstrup Mose mellem vandløbet i skovens nordlige bryn og Gejl Å.

Afd. 4301a (VLB – ca. 0,2 ha), Mejerigrøft

§ 3-beskyttet vandløb. Reguleret vandløb vest for Kelstrup Mose mellem vandløbet i skovens nordlige bryn og Gejl Å.

Korfsmarkbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb i den østlige del af plantagen med udløb i Gejl Å gennem afd. 4341 (udløbet er fælles med Østermarksbæk). Længden er 800 m. Forureningsgraden er ikke bedømt på grund af ringe strøm og okker.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Østermarksbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb i den østlige del af plantagen med udløb i Gejl å gennem afd. 4341 (udløbet er fælles med Korfsmarkbæk). Længden er 600 m. Forureningsgraden er ikke bedømt på grund af ringe strøm og okker.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

Vestermarksbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Vandløb gennem afd. 4256. Længden i skoven er 800 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Glansmyg: *Ptychoptera*.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, skivesnegle.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er ikke opfyldt.

405 Rode Skov

69,10 ha.

Afd. 362a (MOS – 6,30 ha), **afd. 362b** (MOS – 15,40 ha), **afd. 362c** (SØ – 1,30 ha), **afd. 366e** (MOS – 6,30 ha)

§ 3 beskyttede søer og moser. Moser med søer og tørveskær.

Afd. 362a er åben med få små birkebuske. Denne del har tidligere været brugt til skrabning af sphagnum. I afd. 362b og 366e er buskene større og står tættere.

Sine steder i randområderne er der karakter af skov, nogle steder med skyggefuld bund. Langs det nordlige skel går en vandfyldt grøft. Stød tyder på tidligere udtynding.

Den største sø har stor åben vandflade og rørsump med tagrør, dunhammer og lyse-siv. Vandet er mørkt og uklart.

Umiddelbart nord for den største sø ligger en mindre sø, som er dækket af fugtig hængesæk.

Mod nordvest ligger en mindre sø med åben vandflade omgivet af høje stauder. Den er egentligt det nordligste af tørveskærene.

Der findes mange tørveskær mod vest i området. Disse skær er fugtige og dækket af tørvemos.

Et stort område i den sydlige del er heget. Afgræsningen sker med kvæg

Der står et fugletårn i det sydøstlige hjørne af afd. 362b. Herfra kan områderne omkring søerne og tørveskærene samt afd. 362a overskues.

Der er anlagt mærkede stier i området. Der er lavet en sommersti og en vintersti, så fuglene ikke forstyres i yngletiden

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv, elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Blåtop, bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, almindelig hundegræs, gul iris, smalbladet kæruld, tue-kæruld, hvid næbfrø, småfrugtet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rørhvene, lyse-siv, grå star, knold-star (varietet af almindelig star), nikkende star, næb-star, rød svingel, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, sød astragal, brombær, almindelig brunelle, liden blærerod, blåbær, glat dueurt, kærfladstjerne, eng-forglemmigej, dusk-fredløs, kær-galtetand, gederams, hedelyng, hindbær, almindelig hønsetarm, engkabbeleje, kattehale, blå-klokke, klokkelyng, mark-krageklo, kragefod, kransbørste, vild kørvel, almindelig mjødurt, stor nælde, hvid okseøj, liden pileurt, porse, krybende potetil, rejnfan, revling, bredbladet skjaller, burre-snerre, rundbladet soldug, fliget solhat, hvid stenklover, kær-svovlrod, ager-tidsel, horse-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, tranebær, vandnavle, udsparret vinterkarse, muse-vikke, eng-viol, læge-øjentrøst.

Vedplanter: Dun-birk, stilk-eg, rød-el, almindelig gedebled, gråris, engriflet hvidtjørn, hæg, femhannet pil, grå-pil, krybende pil, almindelig røn, selje-røn, slåen, tørst, ær.

Mosser: Tørvemos. gråris,

Naturværdi: 2.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af lysåben næringsfattig mose med søer. De hegnede dele afgræsses som hidtil. Indtrængning af birk og andre vedplanter på de åbne arealer imødegås ved udtynding.

Afd. 362d (ORE – ca. 1 ha), afd. 366d (ORE – 2,10 ha)

§ 3-beskyttet overdrev. Afd. 362d er en vestlig dellitra.

Uensartet område på østvendt lav bakkeside. Området består overvejende af slette og krat. Helt i nord har et mindre område karakter af egentligt overdrev. Størrelsen af det egentlige overdrev ligger tæt på den nedre grænse til beskyttelse, men da området støder op til en § 3-beskyttet mose (afd. 362b), er det under alle omstændigheder beskyttet.

Antallet af typiske overdrevsplanter er lille. Det drejer sig om eng-brandbæger og håret høgeurt.

Planter: Enkimbladede: Bølget bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, almindelig rapgræs, eng-rævehale, rød svingel. Tokimbladede: Blæresmælde, blåhat, eng-brandbæger, brombær, grå bynke, hedelyng, hindbær, håret høgeurt, blå-klokke, gul kløver, hvid kløver, stor nælde, almindelig røllike, hvid snerre, ager-tidsel, tormentil.

Vedplanter: Dun-birk, bævreasp, stilk-eg, rød-el, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, almindelig røn.

Naturværdi: 3. Supplerer smukt landskab.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af overdrev, hvis kvalitet forventes at blive bedre.

Afd. 362c (SØ – 1,30 ha), afd. 362d (ORE – ca. 1,2 ha)

§ 3-beskyttet sø og fersk eng. Nyetableret sø omgivet af af åben eng. Engen har kode som overdrev (østlig dellitra).

Søen har en åben vandflade uden flydeblade. Søen går i syd tæt op til arealer med andet ejerforhold. Omgivelsernes vegetation er høje græsser. Der er ingen vedplanter. Der er jævn overgang mellem søens kantvegetation og engens græsser.

Engen er dækket af høje græsser. Øst for engen løber Gejl Å. Langs det nordlige skel står små tjørne. Mod et spor i vest findes pilekrat.

Planter: Enkimbladede: Bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, almindelig hundegræs, almindelig hvene, småfrugtet pindsvineknop, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, eng-rørhvene, knop-siv, lyse-siv, knold-star (varietet af almindelig star), manna-sødgræs, vejbred-skeblad, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, sød astragal, eng-brandbæger, brombær, almindelig brunelle, grå bynke, døvnælde, kær-fladstjerne, kær-galtetand, kær-guldarse, eng-kabeleje, kattehale, sump-kællingetand, kragefod, mark-krageklo, vild kørvel, stor nælde, hvid okseøje, krybende potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, aks-rapunsel, rejnfan, kruset skræppe, burre-snerre, fliget solhat, hvid stenklover, høj stenklover, kær-svovlrod, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, tormentil, trævlekrone, muse-vikke, udspærret vinterkarse, smalbladet ærenpris.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn, grå-pil, hvid-pil, krybende pil.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Fugtig eng med sø. Af hensyn til naboerne kan vandstanden ikke hæves yderligere.

Afd. 364a (SLE – ca. 0,3 ha)

§ 3-beskyttet søer. Tre små kunstige lysåbne søer på slette med overdrevsagtige træk. Der er kun få fugt-tilknyttede arter. Lyse-siv er dominerende på bredderne.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, fløjlsgræs, almindelig hundegræs, kryb-hvene, almindelig rajgræs, eng-rørhvene, lyse-siv, manna-sødgræs.

Tokimbladede: Brombær, glat dueurt, kær-galtetand, skov-galtetand, gederams, almindelig hønsetarm, stor nælde, vand-pileurt, hvid snerre, sværtevæld, almindelig syre, ager-tidsel, tormentil.

Vedplanter: Grå-pil.

Mosser: Tørvemos.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af små søer.

Afd. 365d (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet sø. Kunstig, lysåben, nylig oprenset sø ved publikumsareal med stor grillplads. Omkring halvdelen af overfladen er dækket af andemad. Der er afløb i sydøst i rende til en rist.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, kryb-hvene, eng-rørhvene, lyse-siv, tagrør.

Tokimbladede: Blåtop, almindelig brandbæger, brombær, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, filtet burre, glat dueurt, mark-forglemmigej, almindelig fuglegræs, gederams, skive-kamille, hvid kløver, rød-kløver, kransbørste, stor nælde, hvid okseøje, bidende pileurt, tigger-ranunkel, butbladet skræppe, burre-snerre, hvid snerre, ager-svinemælk, sværtelvæld, almindelig syre, ager-tidsel.

Vedplanter: Dun-birk, rød-el, almindelig hyld, grå-pil, almindelig røn.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af sø. Søens værdi er overvejende rekreativ.

Gejl Å

§ 3-beskyttet vandløb. Amtsvandløb. Å øst for engen, som er beskrevet under afd. 362c. Åens længde ved engen er 100m. Åen fortsætter til Kelstrup Plantage, hvorunder den er beskrevet.

Vandløb ved mosens nordlige skel

§ 3-beskyttet vandløb. Reguleret vandløb med lige forløb. Længden er 500 m.

406 Kiskelund Plantage

64,00 ha.

Afd. 648b (MOS – ca. 1,2 ha)

§ 3-beskyttet mose. Lysåben mose omgivet af nåleskov. Mosen udgør en sydøstlig dellitra.

Mosen har et stort åbent centralparti. Der er åbent vand tilgroet med græsagtige planter. Sine steder er der hængesæk.

Planter: Enkimbladede: Blåtop, mose-bunke, smalbladet kæruld, knop-siv, lyse-siv, tagrør.

Tokimbladede: Gederams, hedelyng, klokkelyng.

Vedplanter: Dun-birk, stilk-eg, almindelig gedebled, rød-gran, almindelig røn.

Mosser: Almindelig jomfruhår, tørvemos.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af næringsfattig mose med hængesæk under udvikling.

Afd. 650c (MOS – 0,60 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose nær skovens nordlige skel, omgivet af nåleskov i vest og nyplantet egeskov i øst. Mosen består egentligt af to dellitraer med lille indbyrdes afstand. På den smalle strimmel mellem dellitraerne findes vindfældede graner.

Den sydlige dellitra er den største. Denne del af mosen rummer store partier med åbent vand. Der står træer i vandet, hvoraf mange er gået ud. Der er vindfælder i vandet.

Tilsyneladende er der en gradient i mosen med hensyn til næringsforhold. I syd tyder vegetationen på forholdsvis næringsfattige forhold (tørvemos, kæruld, mv.), mens der er i nord ses vegetation, som sædvanligvis er knyttet til mere næringsrige forhold (dunhammer, tagrør, flydeblade, mv.).

Den lille nordvestlige dellitra er højt bevokset med træer og tætte buske. Bunden er fugtig med ringe udviklet bundvegetation.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, smalbladet kæruld, lyse-siv, næb-star, høj sødgræs, tagrør, svømmende vandaks, vandpest.

Tokimbladede: Blåbær, dunet dueurt, gederams, hedelyng, klokkelyng, bittersød natskygge, gærde-snerle, sump-snerre.

Vedplanter: Dun-birk, vorte-birk, skov-fyr, rød-gran, grå-pil, almindelig røn.

Mosser: Almindelig jomfruhår, tørvemos.

Naturværdi: 3.

Plejeværdi: 4.

Målsætning: Bevaring af mose med til dels næringsfattige forhold.

Afd. 651d (BØG 1961 – ca. 0,1 ha)

§ 3-beskyttet sø. Lille sø i bøgeskov. Søen er beskyttet af høje træer. Den er dækket af andemad.

Der er kvas i vandet. Der ingen tilløb og afløb.

På bredden ved skovvejen forekommer skov-hullæbe.

Planter: Karsporeplanter: Ørnebregne.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, skov-hullæbe, almindelig hundegræs, kryb-hvene, almindelig rapgræs, lyse-siv, høj sødgræs.

Tokimbladede: Glat dueurt, gederams, hindbær, bredbladet mærke.

Vedplanter: Dun-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, rød-gran, almindelig røn.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lille skovsø.

Afd. 657c (ORE – 2,30 ha), afd. 660a (ORE – 1,60 ha)

§ 3-beskyttet overdrev og fersk eng. Overdrev og eng i markant dal. I dalen løber en å. De engagtige dele ligger nede ved åen.

Området er lysåbent med spredte vedplanter. Der er mange blomster.

Arealet græsses af kvæg. Kvæget har adgang til overdrevet sydvest for engen.

Af typiske overdrevsarter forekommer vellugtende gulaks, eng-brandbæger, håret høgeurt, markkrageklo, rødknæ og hunde-rose.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig rapgræs, eng-rævehale, lyse-siv, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, blåhat, høst-borst, eng-brandbæger, brombær, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, almindelig fuglegræs, kær-galtetand, gederams, almindelig høgeurt, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, blå-klokke, hvid kløver, rød-kløver, mark-krageklo, almindelig kællingetand, almindelig mjødurt, mælkebøtte, stor nælde, bidende ranunkel, rejnfån, rødknæ, almindelig røllike, nyse-røllike, almindelig syre, ager-tidsel, glat vejbred, lancet-vejbred, musevikke, tveskægget ærenpris.

Vedplanter: Engriflet hvidtjørn, hunde-rose.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring og udvikling af artsrigt overdrev og eng ved fortsat græsning.

Afd. 657h (VLB – 0,20 ha), afd. 660b (VLB – 0,20 ha), Gruben

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Å med strømmende vand, som løber mod sydvest. Siderne er stejle, og åen er ikke yderligere frahegnet. Længden i skoven er 600 m. Forureningsgraden er II.

Planter: Tokimbladede: Almindelig vandranunkel.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Slørvinger: *Nemoura*.

Vårfluer: *Anabolia*, *Hydropsyche*, *Limnephilidae*, *Rhyacophila*, *Sericostoma*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Orthocladius*. Kvægmyg.

Bløddyr: Almindelig mosesnegl, huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

407 Kollund Skovholm

1,60 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

408 Kruså Skov (Åbjerg Skov)

17,60 ha.

I skoven findes kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)). Den står f.eks. i kanten af Gendarmstien mindst to steder. Planten er ikke nødvendigvis knyttet til § 3-områder.

I skoven findes ligeledes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 666b (BØG 1780)

Nær skovens bryn findes et vandhul, hvor der findes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 669a (BIR 1957 – 2,70 ha)

§ 3-beskyttet mose. Urørt skov. Området er en åben mose neden for en ret stejl skrænt i nord med Gendarmstien.

I sydvest er området afgrænset af rigsgrænsen. Ud for en del af området på den tyske side af grænsen ligger en mølledam med vekslende vandstand. Ud for et mindre stykke i den sydlige del ligger gammel bebyggelse med småindustrier (bilværksteder, mv.).

Størstedelen af mosen rummer høje birke og andre træer i indbyrdes stor afstand samt mange spredte store buske.

Området er fugtigt eller endog meget fugtigt. Der findes flere væld langs skrænten. Der er mange tværgående grøfter fra skrænten ned til grænsen.

I nordvest er mosen smal, og her er den en elleskov med høje skyggende træer. Nogenlunde ved overgangen mellem delen med birke og delen med ellemose findes Abrahams Kilde.

Bunden mellem birkene er dækket af høje stauder, hvoraf elfenbens-padderok er helt dominerende. Denne del er meget ufremkommelig. Bunden i ellemosen er præget af træernes skygge og er forholdsvis fremkommelig.

I områdets udkant på skrænten mod Gendarmstien findes en tue af kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)) nær Abrahams Kilde.

Af gøgeurter findes der skov-hullæbe på skrænten.

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Kors-andemad, mose-bunke, stor frytle, sildig skov-hejre, skov-hullæbe, almindelig hundegræs, gul iris, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, lyse-siv, akselblomstret star, forlænget star, kæmpe-star, kær-star, skov-star, skov-svingel, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, spring-balsamin, almindelig bingelurt, brombær, skov-burre, glat dueurt, vår-fladbælg, lund-fladstjerne, lund-fredløs, skov-galtetand, guldnælde, hjortetrost, humle, kær-høgeskæg, almindelig høgeurt, nældeklokke, krybende læbeløs, almindelig lungeurt, almindelig milturt, småbladet milturt, almindelig mjødukt, smalbladet mærke, bittersød natskygge, feber-nellikerod, stor nælde, dag-pragtstjerne, aks-rapunsel, skovmærke, burre-snerre, sump-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, almindelig syre, tandrod, vandkarse, glat vejbred, skov-viol, vorterod.

Vedplanter: Ask, benved, dun-birk, vorte-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedeblad, almindelig hyld, bånd-pil, grøn pil, grå-pil, almindelig røn, solbær, vedbend, ær.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af lysåben fugtig birkemose. Urørt skov.

Afd. 731a (ENG – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Området er fredet (ID 027500).

Hegnet eng mellem Gendarmstien og åen Kruså. Åen og en bred bræmme ved denne er frahegnet.

Oppe ved stien er græsset afbidt. Nede ved åen er der høje stauder iblandet enkelte træer.

Afgræsningen sker af en hest.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, kryb-hvene, gul iris, grenet pindsvineknop, lyse-siv, stiv star, høj sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, brombær, filtet burre, dunet dueurt, glat dueurt, lådden dueurt, almindelig fredløs, hindbær, hjortetrost, almindelig høgeurt, hvid kløver, sump-kællingetand, vild kørvel, almindelig løvefod, almindelig mjødukt,

ager-mynte, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, skvalderkål, butbladet skræppe, burre-snerre, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel.

Vedplanter: Ask, rød-el, ær.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af eng ved å ved fortsat græsning.

Afd. 664c (VLB – 0,10 ha)

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb i Klosterkløften. Længden i skoven er 250 m.

Kruså

§ 3-beskyttet vandløb. Amtsvandløb. Å langs engen i afd. 731a. Bredden er 5 m. Dybden er 70 cm. Længden ved engen er 200 m. Vandet er lidt uklart. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*.

Krebsdyr: Ferskvandstanglopper, vandbænkebidere.

Slørvinger: *Nemoura*.

Dovenfluer: Dovenflue.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironomina*, *Prodiamesa*, *Tanypodina*. Kvægmyg: *Limoniidae*: *Dicranota*.

Bløddyr: Snegle: Almindelig mosesnegl, *Bithynia*. Muslinger: Bønnemusling.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B3 (karpefiskevand). Målsætningen er ikke opfyldt.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Lille vandløb, som kommer ned gennem skoven mellem afd. 667a og 667b og passerer mosen i afd. 669a. Længden i skoven er 150 m.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb i mosen i afd. 669a. Det drejer sig om afløbet fra Abrahams Kilde. Kilden har stor vandføring. Der er okker i kilden. Vandløbets længde i skoven er 100 m.

409 Kruså Mølleskov

4,70 ha. Skoven er fredet (ID 248400).

Afd. 671b (ENG – 1,00 ha)

§ 3-beskyttet fersk eng. Lysåben hegned eng omgivet af løvskov. Mod syd er omgivelserne ruderat med andet ejerforhold. Engen er gennemgående ret tør. Der lidt fugt på de nedre (nordlige) dele.

Bag hegnene i nord og øst løber bække.

Vegetationen består af trivielle planter og bærer præg af græsning.

Planter: Enkimbladede: Almindelig hundegræs, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rævehale, rød svingel.

Tokimbladede: Almindelig brunelle, stor fladstjerne, følfod, hvid kløver, rød-kløver, mælkebøtte, stor nælde, bidende ranunkel, lav ranunkel, butbladet skræppe, skvalderkål, almindelig syre, ager-tidsel, glat vejbred.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Bevaring af åben eng ved græsning eller slåning.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb i den nordlige del af skoven. Det løber nord om engen i afd. 671b. Længden i og ved skoven er 250 m.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk langs det østlige hegn om engen i afd. 671b. Længden er 100 m.

410 Store Okseø

11,10 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

411 Hønsnap Skov

81,90 ha.

I skoven findes kæmpe-star, tyndakset star og bjergsalamander, der alle er på rødlisten som sjældne (R).

Afd. 678a (BØG 1905)

I den sydlige del findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 679a (RGR 1971)

I den sydlige del findes to vådområder. I begge områder findes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 680a (BØG 1971)

I den østlige del findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 684a (ASK 1879 – 1,00 ha)

Se Kelstrup Skov, afd. 4251b.

Afd. 686a (ASK 1948 – 1,80 ha)

§ 3-beskyttet mose. Tæt bevokset askemose med høje buske og træer. Mod øst er området afgrænset af et lavt dige op mod en mark med andet ejerforhold. Bunden er ret tør. Der er flere mere eller mindre tørre grøfter. En af dem har vand, som strømmer mod nordøst.

I det sydøstlige hjørne nær skovens bryn findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok, skavgræs.

Enkimbladede: Mose-bunke, almindelig hundegræs, lyse-siv, manna-sødgræs, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, brombær, filtet burre, skov-galtetand, almindelig høgeurt, korsknep, feber-nellikerod, stor nælde, skovmærke, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, almindelig syre, tandrod.

Vedplanter: Ask, bøg, almindelig hyld, slåen, ær.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: Vandhullet i sydøst: 1. Resten 3.

Plejebehov: 3.

Målsætning: Fugtig askeskov med forekomst af rødlistet art. Vandstandstanden hæves ved lukning af grøfter.

Afd. 687b (ASK 1941 – 1,10 ha), Hjortemose, afd. 688a (ASK 1958 – 1,50 ha),

Langeng, afd. 688c (REL 1965 – 0,40 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose bestående af adskilte, men indbyrdes meget tæt liggende dele. Ved skovens østlige skel er delene indbyrdes forbundne ved en grøft langs skellet. Øst for grøften ligger marker med andet ejerforhold.

Delene er tæt bevokset. Terrænet er skrånende ned mod skellet. Nogle grøfter er vandførende i den nedre del.

Ved en sti langs grøften ved skellet står store tuer af kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)). I samme område findes også tyndakset star (rødlistet som sjælden (R)).

Ved stien findes ligeledes et vandhul ved en grøft oppe fra skoven. Her findes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok, skavgræs.

Enkimbladede: Mose-bunke, almindelig hundegræs, skov-kogleaks, eng-rørhvene, kæmpe-star, tyndakset star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Brombær, skov-galtetand, krybende læbeløs, feber-nellikerod, stor nælde, skovmærke, skvalderkål, burre-snerre, stinkende storkenæb, almindelig syre, tandrod, vortrod.

Vedplanter: Ask, dun-birk, stilk-eg, rød-el, hassel, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, drue-hyld, øret pil, vedbend, ær.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af skyggefuld askeskov og elleskov med rødlistede arter.

Afd. 689b (ASK 1992 – 0,60 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose i sækning med tætstående unge træer. Bunden er ret tør. Der er en vandfyldt grøft.

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, krybende hestegræs, lyse-siv.

Tokimbladede: Brombær, burre-snerre.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, rød-el, skov-fyr, rød-gran, almindelig hyld.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af askemose.

Afd. 691b (ASK 1990 – 0,70 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose i sækning med tætstående unge træer. Bunden er ret tør. Der er vandfyldte grøfter.

Nær skovvejen i øst står nogle kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Skavgræs.

Enkimbladede: Mose-bunke, skov-kogleaks, eng-rørhvene, lyse-siv, kæmpe-star, høj sødgræs.

Tokimbladede: Angelik, brombær.

Vedplanter: Ask, bøg, rød-el, hassel.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af askemose.

Afd. 694a (BØG 1973)

I den sydvestlige del ligger et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 696a (SØ – 1,50 ha), afd. 696b (MOS – 0,30 ha), Springom

§ 3-beskyttede søer og mose. To opstemmede søer, der er indbyrdes adskilt ved en tværgående dæmning. En bro går over den nordlige sø.

Den nordlige sø har højere vandspejl end den sydlige og har via et stigbord afløb til den sydlige.

Den sydlige sø har afløb mod sydvest via et stigbord.

Begge søer er stort set lysåbne. Der er høje træer ved bredderne. Der er en høj frodig kantvegetation med mange arter. Nælder udgør et stort indslag.

Søerne har store åbne vandflader. I den sydlige sø findes flydeblade og alger i overfladen.

Der er bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)) i søerne.

Søerne anvendes som karpedamme.

Planter: Karsporeplanter: Dynd-padderok, skov-padderok.

Enkimbladede: Liden andemad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, enblomstret flitteraks, almindelig hundegræs, skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, almindelig rapgræs, lyse-siv, akselblomstret star, kær-star, nikkende star, høj sødgræs, tagrør, svømmende vandaks, vandpest.

Tokimbladede: Angelik, blåbær, brombær, filtet burre, glat dueurt, lådden dueurt, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, kær-galtetand, skov-galtetand, hjortetrøst, tornfrøet hornblad, almindelig høgeurt, billebo-klaseskærm, almindelig mjødukt, bittersød natskygge, feber-nellikerod, stor nælde, kruset skræppe, dunet steffensurt, stinkende storkenæb, ager-tidse, horse-tidse, kål-tidse, hvid åkande.

Vedplanter: Ask, dun-birk, vorte-birk, bøg, stilk-eg, rød-el, almindelig gedebled, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, kristtorn, grå-pil, almindelig røn, vedbend, ær.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Der henvises til beskrivelsen af karpedamme.

Afd. 699c (BIR 1992 – 0,50 ha), Birkemose

§ 3-beskyttet mose. Mose med tætte unge træer. Der er en vandfyldt grøft.

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, lyse-siv.

Tokimbladede: Brombær, burre-snerre.

Vedplanter: Dun-birk, skov-fyr, rød-gran.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose med birkeskov.

Afd. 700a (BØG 1888)

Sydligt findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 701a (RGR 1963 – ca. 0,4 ha), afd. 703b (ASK 1944 – 0,90 ha), afd. 703c (ÆR 1963 – 0,70 ha)

§ 3-beskyttet mose. Mose i fugtig dalbund med tæt bevoksning.

En del af området øst for Ringvejen tilhører afd. 701a. Her fortsætter dalen; der er ingen graner af betydning, og denne fugtige del af afd. 701a hører naturligt med til det øvrige område.

I dalen er der megen skygge fra høje træer. En bæk løber i bunden mod øst. Dalbunden er i øvrigt fugtig.

I området findes flere tuer af kæmpe-star (rødlistet som sjælden (R)). På mindre områder er staren bestandsdannende.

Planter: Karsporeplanter: Kambregne, elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Mose-bunke, stor konval, akselblomstret star, kæmpe-star.

Tokimbladede: Almindelig høgeurt, løgkarse, feber-nellikerod, skovmærke, stinkende storke-næb, sumpkarse, tandrod.

Vedplanter: Ask, bøg, almindelig gedebled, hassel, engriflet hvidtjørn, vedbend, ær.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af mose i dal med rødlistet art.

Afd. 706c (EG 1926)

Sydligt i den centrale del findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Umiddelbart ud for litraens nordlige spids findes et yderligere vandhul med bjergsalamander.

Afd. 708a (EG 1945)

I det sydøstlige hjørne findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Umiddelbart uden for litraens vestgrænse findes et yderligere vandhul med bjergsalamander.

Kelstrup Fredskov afd. 4253a (VLB), Skelbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Kommunalt vandløb. Å med strømmende vand ved skovens nordlige grænse.

Vandløbet er beskrevet under Kelstrup Fredskov.

Vandløb i skovens nordøstlige del

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk som i en dal løber til Skelbæk. Længden er 300 m.

Vandløb ved skovens østlige bryn

§ 3-beskyttet vandløb. Undervejs løber vandløbet forbi askemoserne i afd. 686 og 687b/688d (Hjortemose). Længden ved skoven er 500 m. Forureningsgraden er II-III.

Dyr: Krebsdyr: Ferskvandstanglopper.

Vårfluer: *Limnephilidae*.

Tovingede: Dansemyg: *Chironominae*, *Tanypodinae*. Glansmyg: *Ptychoptera*.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har ikke målsat vandløbet.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som afvander Springom og løber gennem afd. 702, 703 og 701. Undervejs passerer mosen beskrevet under afd. 701a. Længden i skoven er 500 m.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb som fra afd. 707 løber til ovennævnte vandløb. Længden er 500 m.

412 Gårdbæk Skov

19,90 ha.

Afd. 715a (BØG 1963 – ca. 0,3 ha), **afd. 715b** (EG 1961 – ca. 0,1 ha)

§ 3 beskyttet mose. Mindre, indbyrdes spredte vådområder med vandhuller. I den vestlige del af afd. 715a ligger et område med to vandhuller. Dette område skønnes stort nok til § 3-beskyttelse. De øvrige vandhuller er i sig selv for små, men ligger i nærheden af det ”store” vandhul mod nord, øst og sydvest. Vandhullerne er oprenset for nylig. Stød tyder på tidligere udtynding. I vandhullerne findes bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Smalbladet mangeløv.

Enkimbladede: Mose-bunke, lyse-siv.

Vedplanter: Bøg, dun-birk, rød-el, almindelig gedeblad, grå-pil.

Mosser: Brunfiltet stjernemos, tørvemos.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: 1. Rødlistet art.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af vådområde i skov.

Afd. 717b (ASK 1945 – 0,60 ha), **afd. 721a** (MOS – 1,10 ha), **afd. 721b** (MOS – 0,50 ha)

§ 3-beskyttet mose. Tæt bevokset mose i bunden af en dal. Der er mange høje træer og buske. Skovbundens vegetation er et morads af høje stauder og kvas; der er mange elfenbens-padderok. Gennem dalen løber Gårdbæk. Dalens skrænter er vældprægede. Dalen er i øvrigt fugtig, tildels meget fugtig.

I mosen er anlagt to vandhuller. Der er bjergsalamander i vandhullerne (rødlistet som sjælden (R)).

Planter: Karsporeplanter: Elfenbens-padderok.

Enkimbladede: Almindelig hundegræs, enkelt pindsvineknop, lyse-siv, akselblomstret star, stiv star, tagrør.

Tokimbladede: Angelik, hyldebladet baldrian, brombær, stor fladstjerne, skov-galtetand, hjortetrøst, almindelig høgeurt, almindelig mjøddurt, vand-mynte, stor nælde, skovmærke, skovsyre, burre-snerre, dunet steffensurt, stinkende storke-næb, almindelig syre.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bøg, stilk-eg, almindelig gedeblad, rød-gran, hassel, grå-pil, almindelig røn, vedbend, ær.

Dyr: Bjergsalamander.

Naturværdi: 1.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af frodig skovmose med urskovsagtigt præg.

Afd. 718b (EG 1991)

Nær skovens nordlige bryn findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Afd. 718d (BIR 1988)

Vest for Gårdbæk Skovvej findes et vandhul med bjergsalamander (rødlistet som sjælden (R)).

Gårdbæk

§ 3-beskyttet vandløb. Bæk i dal gennem den sydlige del af skoven. Den passerer undervejs mosen i afd. 717b. Længden i og ved skoven er 500 m. Forureningsgraden er I.

Dyr: Fladorme: *Dendrocoelum*.

Ledorme: Børsteorme: *Tubificidae*. Regnorme: Bækorm.

Døgnfluer: *Baetis*.

Slørvinger: *Amphinemura*, *Leuctra*, *Nemoura*.

Biller: Bækbille, strømkløbille.

Vårfluer: *Anabolia*, *Limnephilidae*, *Polycentropus*, *Rhyacophila*, *Sericostoma*, *Silo*.

Tovingede: Dansemyg: *Orthocladius*, *Prodiames*, *Tanypodina*. Kvægmyg: *Limoniidae*: *Dicranota*.

Bløddyr: Huesnegl.

Målsætning: Sønderjyllands Amt har målsat vandløbet B1 (gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk). Målsætningen er opfyldt.

413 Waldeck Skov

4,50 ha. Ingen § 3-beskyttede områder.

414 Rønshovedskovene

14,00 ha.

Vandløb

§ 3-beskyttet vandløb. Vandløb, som løber gennem afd. 725 og fortsætter til Kelstrup Fredskov. Længden i Rønshovedskovene er 200 m.

415 Gammelrose Skov

33,30 ha.

Foruden en mose består skoven hovedsageligt af nyplantet skov og arealer, der har været brugt til planteskoledrift.

Afd. 641b (MOS – 3,70 ha)

§ 3-beskyttet mose. Ret tør, hovedsageligt lysåben mose med spredte træer og buske. Mod vest forekommer tættere bevoksning i form af birkeskov. Bundvegetationen er især høje græsser. Et ganske lille område er lyngklædt.

Der er kun et enkelt vandhul i mosen. Det er sommerudørrende og er omgivet af høje skyggende buske og træer. Herudover er der intet frit vand i mosen. Der er tørre grøfter, der dog rummer fugt-tilknyttet vegetation.

Af hensyn til naboerne er der ført dræn på tværs af arealet.

Planter: Enkimbladede: Blåtop, bølget bunke, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig rapgræs, lyse-siv, rød svingel, tagrør.

Tokimbladede: Brombær, kær-galtetand, gederams, sand-hanekro, hedelyng, hindbær, klokkelyng, almindelig kællingetand, vild kørvel, almindelig mjødurt, stor nælde, revling, hvid snerre, kær-svovlrod, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, tormentil, muse-vikke.

Vedplanter: Ask, dun-birk, bævreasp, stilk-eg, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, almindelig røn, skov-æble.

Dyr: Græsrandøje.

Naturværdi: 3.

Plejebehov: 2.

Målsætning: Pleje af mose så den holdes åben. Der foreligger en særlig plejeplan, hvori det indgår, at arealet skal græsses.

Afd. 642d (SØ – 0,10 ha)

§ 3-beskyttede søer. To små kunstige vandhuller. Omgivelserne er nyplantet skov, hovedsageligt granskov. I den sydlige sø er der nogle områder med flydeblade, men derudover er der næsten ingen planter i vandet. På de omgivende volde er der mange stauder, men fordelt på få arter.

Planter: Enkimbladede: Liden andemad, almindelig hundegræs, gul iris, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, lyse-siv, manna-sødgræs, tagrør, svømmende vandaks.

Tokimbladede: Grå bynke, glat dueurt, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, kær-galtetand, hvid kløver, mælkebøtte, stor nælde, hvid okseøj, lav ranunkel, burre-snerre, sværtevæld, ager-tidsel, horse-tidsel.

Naturværdi: 4.

Plejebehov: 4.

Målsætning: Bevaring af små vandhuller i skov.